

NUORTEN ELÄMYSRYHMÄ – NUORTEN HYVINVOINNIN
JA OSALLISUUDEN TUEKSI

”Ennen odotin perjantaita, nyt olen odottanut maanantaita”

Susanna Nyman ja Pasi Rautiainen

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön suuntautu-
misvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + diakonin virka-
kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Nyman, Susanna & Rautiainen Pasi. NUORTEN ELÄMYSRYHMÄ – NUORTEN HYVINVOINNIN JA OSALLISUUDEN TUEKSI - ”Ennen odotin perjantaita, nyt olen odottanut maanantaita”. Kevät 2015, 96 sivua, 6 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö tehtiin produktina, jonka aikana suunniteltiin ja toteutettiin nuorille yläkouluikäisille suunnattu toiminnallinen ryhmä. Ryhmän tarkoituksena ja tavoitteena oli edistää nuorten sosiaalisia suhteita sekä ennaltaehkäistä nuorten mahdollisia syrjäytymiseen johtavia kriisejä. Suunnittelussa oli keskeisenä tekijänä asiakaslähtöisyys. Lisäksi ryhmän pohjalta tehtiin ryhmänohjaamisen malli työelämäyhteistyötahollemme, jota voidaan hyödyntää myös seurakuntatyössä.

Produktimme prosessi oli nelivaiheinen. Nämä neljä vaihetta olivat tavoitteiden määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen, johon sisältyi arviointi. Nuoret ovat olleet mukana suunnittelussa, toteutuksessa ja päättämisessä.

Työelämäyhteistyökumppanina toimi Suomen Punaisen Ristin Espoon Nuorten turvatalo. Nuorten turvatalot tekevät nuoris- ja perhetyötä sekä kriisityötä.

Palaute niin nuorilta kuin Nuorten turvatalon työntekijöiltä ryhmän toteutuksesta oli myönteistä. Ryhmä koettiin tarkoituksensa mukaiseksi, ja se vastasi sille asetettuja tavoitteita tukien nuorten sosiaalisia suhteita ja voimaannuttaen ryhmään osallistuneita nuoria.

Avainsanat: nuoruus, sosiaaliset suhteet, syrjäytyminen, osallisuus, ryhmäohjaus, kirkon nuorisotyö, produkti

ABSTRACT

Nyman, Susanna & Rautiainen Pasi. Young people's experience group. Spring 2015, 96 p., 6 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Diaconia University of Applied Sciences, Degree programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

This thesis is a product. A group was planned for secondary school aged youngsters. The group was functional and was based on the youngsters' ideas. The group met seven times in autumn 2014 in the Emergency youth shelter of Finnish Red Cross. The youngsters gave the authors ideas about what they would do in those seven meetings.

Supporting youngsters' social relationships and avoiding exclusion was the main aim of the thesis. The main idea was being customer-orientated. In this thesis you can find an example guide on group leading. That guide was made on the basis of the authors' experiences and theoretical background. The guide is also useful in parish work.

The process had four parts. The group's aims were set first. After that, planning took place. The next phase was the realization of the group and the last was ending of the group and analyzing the feedback given by the group members.

Based on the feedback, the group activity was remarkable for this group of youngsters. They liked the group meetings and they also got new friends and improved other social relationships. The feedback both from the group and the work community was positive.

Keywords: youth, social relations, exclusion, participation, group leadership, church youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 TAVOITTEIDEN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 Elämysryhmän tavoitteiden synty	9
2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	10
2.3 Toiminnan kehittäminen	12
2.4 Hyvinvointi Espoossa	13
2.5 Tavoitteellinen ryhmätoiminta	15
2.6 Nuorten asettamat toiveet Elämysryhmälle	16
2.7 Omat tavoitteemme	18
3 SUUNNITTELU	20
3.1 Suunnittelun kaksi vaihetta	20
3.2 Nuoruus	21
3.2.1 Nuoren sosiaaliset suhteet	22
3.2.2 Nuoren yksinäisyys	23
3.2.3 Nuoren syrjäytyminen	26
3.3 Ryhmä	29
3.3.1 Ryhmänohjaus	32
3.3.2 Vuorovaikutuksellinen tukeminen ja voimaantuminen ryhmässä	34
4 NUORTEN ELÄMYSRYHMÄN TOTEUTTAMINEN	36
4.1 Toteutus ja aikataulu	36
4.2 Viestintä ryhmässä	37
4.3 Ryhmätapaamiset	38
4.3.1 Tutustuminen ja ryhmätoiminnan suunnittelu	39
4.3.2 Elokuvailta	41

4.3.3 Lasersota Megazonessa	42
4.3.4 Tutustuminen elokuvateatterin kulissemiin	43
4.3.5 Vierailu Leppävaaran paloasemalle	44
4.3.6 Hohtokeilaus	45
4.3.7 Viimeinen ryhmätapaaminen	46
5 PÄÄTTÄMINEN, ARVIOINTI JA TULOKSET	47
5.1 Päätämisen vaihe ja ryhmätoiminnan arviointi	47
5.2 Palautteen teoreettiset lähtökohdat	48
5.3 Palautteen merkitys ja prosessi	49
5.4 Palaute Elämysryhmän jäseniltä	50
5.5 Palaute työyhteisöltä	53
5.6 Ryhmän tavoitteiden arviointi ja pohdinta	54
6 NUORTEN TOIMINTA SEURAKUNNASSA	57
6.1 Diakoniatyö ja kirkon nuorisotyö	57
6.2 Kirkon erityisnuorisotyö	58
6.3 Esimerkkejä seurakuntien nuorten ryhmätoiminnasta	59
6.4 Vapaaehtoisten merkitys seurakuntatyössä	61
6.5 Ajatuksia nuorten ryhmätoiminnasta	63
6.6 Kirkon sielunhoidollinen ulottuvuus ryhmätoiminnassa	64
6.7 Helsingin Mikaelin seurakunnan nuorten toiminta	65
7 POHDINTA	67
7.1 Johtopäätökset	67
7.2 Jatkoideat	69
7.3 Oma ammatillinen kasvu	70
7.4 Eettiset kysymykset	71
7.5 Luotettavuuden arviointi	73

7.6 Vapaaehtoisuuden kysymykset	75
LÄHTEET	76
LIITE 1. Mainos.....	82
LIITE 2. Palautelomake.....	83
LIITE 3. Saatekirje	86
LIITE 4. Vanhempien kirjallinen suostumus osallistumisesta.....	88
LIITE 5. Elämysryhmän todistus	89
LIITE 6. NUORTEN ELÄMYSRYHMÄN POHJALTA LAADITTU MALLI RYHMÄNOHJAUKSEEN	91

1 JOHDANTO

Teimme opinnäytetyömme Suomen Punaisen Ristin Espoon Nuorten turvataloon. Työtämme ohjasi Minttu Kauppinen, joka on Espoon Nuorten turvatalon kriisi- ja perhetyöntekijä. Koimme aiheen läheiseksi omien työhistorioidemme kautta. Molemmilla meistä on kokemusta ryhmänohjauksesta sekä työskentelystä nuorten parissa, niin seurakunnasta kuin kunnalliseltakin puolelta. Ryhmän tavoitteiksi asetettiin nuorten sosiaalisten suhteiden vahvistaminen sekä yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy. Nämä teemat ovat mielestämme tärkeitä ja ajankohtaisia.

Työelämäyhteistyötahomme Nuorten turvatalo auttaa ja tukee nuorta, iältään 12–19-vuotiasta, sekä hänen perhettään. Turvatalo tarjoaa mahdollisuuden perhehuonetyöskentelyyn, jossa perhe yhdessä työntekijän kanssa pyrkii löytämään perheen ristiriitoihin ratkaisut. Perhehuonetyöskentely ei edellytä nuoren kriisimajoitusta, vaikka Turvatalo tarjoaa nuorelle myös mahdollisuuden väliaikaiseen yöpymispaikkaan. Nuorten turvatalo on auki illasta aamuun, kello 17–10. Turvatalon asiakkaaksi voi tulla ilman ajanvarausta sekä maksusitoumusta. Turvatalossa on puolueeton aikuinen, mikäli nuoren asiat ovat mutkistuneet tai esimerkiksi välit vanhempiin kiristyneet. Puolueettomalla aikuisella tarkoitetaan, ettei työntekijä asetu nuoren eikä vanhemman puolelle, vaan ratkaisut ongelmiin pyritään löytämään yhdessä. Palvelut, joita nuorten turvatalot tarjoavat, ovat ilmaisia. Nuoren tai hänen perheensä ei tarvitse varata aikaa Nuorten turvataloon, eikä nuorella tarvitse olla lähetettä Nuorten turvatalolle. (Suomen Punainen Risti 2014b; Kauppinen 2014; Suomen Punainen Risti 2014c, 3–4.)

Perheissä esiintyvät erilaiset pulmat ja ristiriidat ajavat perheet ja nuoret hakeutumaan Nuorten turvatalon asiakkaiksi. Nuorten turvatalolla työskentelevät sosiaalialan ammattilaiset yhdessä vapaaehtoisten kanssa. Kaikki asiakasnuoret eivät tarvitse kriisimajoitusta, vaan heille riittävät Nuorten turvatalon tarjoamat kriisi- ja perhetyön palvelut. Nuorten turvatalo pyrkii reagoimaan mahdollisim-

man nopeasti esiin nouseviin ongelmiin ja toimimaan ennalta ehkäisevänä auttamistahona. (Anttila 2014, 3; Kauppinen 2014.)

Suoritamme kaksoistutkintoa, ja valmistumme sosionomi-diakoneiksi. Opinnäytetyössämme otamme siis huomioon myös kirkollisen puolen. Olemme työssämme haastatelleet Helsingin Mikaelin seurakunnan johtavaa nuorisotyöntekijää Juha Kasaria, jolla on laaja kokemus ryhmänohjaamisesta seurakunnassa. Esittelemme Helsingin Mikaelin seurakunnan nuorten toimintaa, koska haastatellmamme työntekijä työskentelee kyseisessä seurakunnassa.

Työmme etenee kertomuksenomaisesti kronologisessa järjestyksessä. Työmme lähtee liikkeelle suunnittelusta ja etenee toteutuksen kautta päättämiseen ja arviointiin. Opinnäytetyössämme otamme huomioon sen, että Suomen Punainen Risti on uskonnollisesti sitoutumaton. Tästä syystä seurakuntaluku 6 on kirjoitettu erikseen.

2 TAVOITTEIDEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Elämysryhmän tavoitteiden synty

Tapasimme Espoon Nuorten turvatalon kriisi- ja perhetyöntekijän Minttu Kauppisen keväällä 2014. Kauppinen (2014) kertoi meille Nuorten turvatalon toiminnasta ja halusi kuulla ideastamme lähteä työstämään heidän tarjoamaansa opinnäytetyön aihetta. Kauppinen nosti esille Espoon alueella esiin nousseen huolen alueen nuorten yksinäisyydestä ja sen kautta aiheutuvan riskin syrjäytyä. Tarpeen sosiaalisia suhteita tukevasta ryhmästä, nosti esiin myös alueen koulun kuraattori, jonka mukaan tarvetta tämän kaltaiselle ryhmälle olisi.

Pohtiessamme syrjäytymistä ja yksinäisyyttä ehkäisevää ryhmää yhdessä Kauppisen (2014) kanssa, Kauppinen totesi, että toiminnallinen ryhmä usein madaltaa nuoren kynnystä osallistua ryhmän toimintaan. Keskustelussa nousi esille myös nuorten mukaan ottaminen ryhmän suunnitteluun ja ideointiin. Nuorten toimintaan sitouttamisen vuoksi ehdotimmekin, että jalkaudumme alueen kouluun kevään 2014 lopussa ja syksyllä 2014 heti koulun alkaessa keräämään ideoita syksyn ryhmän toimintaa varten. Kauppinen kertoi, ettei Nuorten turvatalo ole aiemmin jalkautunut alueen kouluihin toteuttaessa ryhmätoimintaa. Yhteydenpito kouluihin ryhmätoiminnan osalta on ollut lähinnä ryhmien mainostamista koulun henkilökunnan kautta, kuten kuraattoreiden ja rehtoreiden välityksellä tapahtuvaa. Raninen & Rautio (2004, 171) toteavat, että tapahtumamarkkinoinnissa elämyksellisyys ja kokemuksellisuus ovat keskiössä. Kohtaaminen kasvotusten on mieleenpainuvampaa kuin etäinen imagokampanjointi. Tästä johtuen halusimme tehdä itsemme nuorille näkyviksi ja näin madaltaa nuorten kynnystä osallistua ryhmän toimintaan syksyllä 2014. Lisäksi otimme toiminnassamme huomioon markkinoinnin tärkeyden. Jätimme kouluihin sekä kuraattoreille mainoksia (LIITE 1) ryhmästäme

Ensimmäinen jalkautuminen toteutettiin toukokuussa 2014 ja sen pohjalta saimme useita ideoita nuorilta ryhmän toimintaa varten. Nuoret eivät nähneet suurta merkityseroa ryhmän kannalta siinä, onko ryhmä suunnattu vain tytöille tai pojille. Nuoret olivat kiinnostuneita ryhmän toiminnasta. Annoimme nuorille Facebook-tilimme osoitteen, jonka avulla pystyimme suunnittelemaan ryhmän toimintaa ja myös tekemään ryhmästäme ryhmän Facebook-alustalle. Tällä mahdollistettiin nuorille ajantasainen tiedottaminen ryhmän toiminnasta.

Syksyllä 2014 jatkoimme opinnäytetyötämme jalkautumalla alueen kouluun uudestaan ja mainostimme toteutettavaa ryhmää. Ryhmä toteutettiin Työyhteisöt ja kehittäminen -opintokokonaisuuden aikana syksyllä 2014 loka–marraskuussa. Ryhmä kokoontui seitsemän kertaa. Kerrat esittelemme luvussa neljä. Toiminnan lopullinen suunnittelu tapahtui toisen kouluvierailumme jälkeen.

Opinnäytetyömme on toiminnallinen produkti ja suunnittelemallemme ryhmälle asetimme siis seuraavat tavoitteet käytyjen keskustelujen sekä Nuorten turvatalon ryhmätoiminnalle asetettujen tavoitteiden pohjalta:

- Vahvistaa ja tukea nuorten sosiaalisia suhteita ja osallisuutta.
- Ehkäistä nuorten syrjäytymistä sekä yksinäisyyttä.
- Tarjota nuorille uusia elämyksiä.
- Toimijuuden lisääminen nuorille yhteiskunnassa.

2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tietoa kerätään kohderyhmästä. Kerättyä tietoa tulee olla niin, että sitä voi yleistää ja se voidaan sitoa kohderyhmän kokonaan kattavaksi. Kerätty tieto analysoidaan ja tulkitaan viitekehyksen kautta. Teorian pohjalta saatu tulkinta konkretisoituu aina johonkin konkreettiseen muotoon, kuten käytännölliseen tai sovellettuun muotoon lopullisessa tuotoksessa. (Vilkkä 2010.)

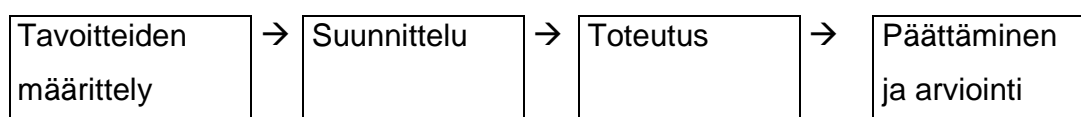
Ammatillisessa käytännön työssä toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä ja järjeistämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi käytäntöön suunnattu ohje tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus sekä sen raportointi. Toiminnallinen opinnäytetyö on yleensä työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja sen tulee osoittaa riittävää alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10.)

Toiminnallisen opinnäytetyön raportti muistuttaa tekstilajina kertomusta, sillä se etenee samoin kuin kertomus. Siinä on selkeä juoni, mikä kuvaa kuinka tehty projekti on edennyt ja millainen työprosessi on ollut. Toiminnallisen opinnäytetyön raportista selviää, miten aihe on valittu, ja millaisiin kysymyksiin ja millä keinoin opinnäytetyössä etsitään vastauksia. Raportista selviävät myös ne valinnat ja ratkaisut, jotka prosessissa on tehty, jotta lopputuotteeksi on saatu produkti. Toiminnallisissa opinnäytetyöissä työn pääpaino on itse tuotteessa eli produktissa ja raportointi ja siitä ilmenevä tutkimuksellisuus on vain työprosessin dokumentointia. Tärkeintä on kuitenkin kokonaisuus. Molemmat osat tulee tehdä hallitusti ja huolella ja niiden tulee sopia yhteen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 82–83.)

Tutkimustiedon keruu on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa tietoa kerätään tuotoksen kehittelyyn ja toisessa vaiheessa tietoa kerätään tuotoksen arvioinnin pohjalta. Tutkimuksissa käytetään usein laadullisia menetelmiä, joilla selvitetään muun muassa ihmisten kokemuksia. (Vilkkä 2010.)

Työmme etenee Toikko & Rantasen (2009, 64) Lineaarisen projektityön mallin mukaisesti. Heidän mukaansa yksinkertaisimmin kehittämistoimintaa ja sen tehtäväkokonaisuuksien välistä suhdetta voidaan kuvata lineaarisella mallilla, kuten alla esitettyssä kuviossa 1. Tavoitteen määrittelyssä annetaan projektille tavoite, jonka perustana voi olla muun muassa yksittäinen idea tai tunnistettu tarve. Suunnitteluvaiheessa suoritetaan projektin riskianalyysi sekä sovitaan projektiin

osallistuvat toteuttajat. Lisäksi voidaan tehdä esiselvitys tai –tutkimus. Tarkoituksena on kartoittaa teknis-taloudelliset edellytykset ja varmistaa, että projektin ennakoitu lopputulos vahvistaa organisaation toiminnallisia tavoitteita. Tämän pohjalta syntyy projektisuunnitelma. Toteutusvaiheessa projektisuunnitelmaa voidaan muuttaa sekä täydentää projektin elävyyden vuoksi. Toteutusvaiheessa otetaan käyttöön kehittämistoiminnasta saadut tulokset. Päätämisen- ja arviointivaiheessa projekti lopetetaan suunnitellusti. Päätös vaiheessa huomatu kehitys ehdotukset voidaan jatko työstää omina uusina projekteinaan. Projektin päättyessä esitetään loppuraportti ja esitetään jatkoideat. (Toikko & Rantanen 2009, 64–65.)

KUVIO 1. Projektityön lineaarinen malli. (Toikko & Rantanen 2009, 64.)

Nämä neljä vaihetta kulkevat läpi opinnäytetyömme. Näiden neljän luvun alle olemme koonneet kulloisenkin vaiheen mukaista teoriaa sekä omia havaintojamme. Esimerkiksi suunnitteluluvussa kerromme työmme teoreettisia lähtökoh-
tia.

2.3 Toiminnan kehittäminen

Kehittämällä tähdätään selkeästi määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Esimerkiksi erilaiset projektit edustavat kehittämistoimintaa, sillä ne etenevät systemaattisina prosesseina. Kehittämistoiminta ja kehittäminen voidaan jakaa kuuteen sanapariin, sillä kehittämisen kenttä on hyvin laaja. Nämä kuusi sana-
paria ovat toimintatavan vai toimintarakenteen kehittäminen, rajatut yksikkökohtaiset uudistukset vai laaja-alaiset reformit, ulospäin määritelty tavoite vai toimijoiden itsensä määrittelemä tavoite, hankeperustainen vai jatkuva kehittämistoiminta, innovaatio vai diffuusio ja sisäinen kehittäminen vai toimitusprojekti. (Toikko & Rantanen 2009, 8, 14–15.)

Kehittämisprosesseihin liittyy olennaisesti viisi tehtävää: perustelu, organisointi, toteutus, arviointi ja tulosten levittäminen. Perustelussa on tärkeää perustella miksi jotain kehitetään ja juuri nyt. Perustelun lähtökohtina voi olla ongelma nykytilanteessa tai visiota eli tulevaisuuden ihannekuvaa. Dynaamisessa kehittämisessä ovat läsnä ongelmat ja visiot ja organisoinnissa kehittämistoiminnan tavoitteet hyväksytään ja virallistetaan. Organisointivaiheessa tehdään käytännön suunnittelua ja valmistelua, tämän taustalla on kehittämistoiminnan tavoite. Organisoinnissa määritellään kehittämistoiminnan toimijat. Toteutus muodostuu muun muassa kehittämistoiminnan ideoinnista, priorisoinnista ja kokeilusta. Toteutuksessa on tärkeää rajata ja kohdentaa mahdollisimman tarkasti siihen mitä ollaan kehittämässä, esimerkiksi resurssit eivät riitä koko työyhteisön kehittämiseen. Arvioinnissa on tavoitteena tuottaa tietoa ja saadun tiedon pohjalta kehittämistoimintaa voidaan ohjata. Keskeisenä kysymyksenä on, onko kehittäminen saavuttanut tarkoituksensa ja onko siinä onnistuttu. Tulosten levittämisestä voidaan käyttää termiä juurruttaminen tai valtavirtaistuminen. Esimerkiksi kehitetyn prosessin tai työmenetelmän mallintaminen voi edesauttaa kehittämistoiminnasta saatujen tulosten levittämistä. (Toikko & Rantanen 2009, 56–62.)

Kehittämistoiminnan kannalta on tärkeää esittää kaksi kysymystä. Ensimmäiseksi on kysyttävä, kenen ehdoilla kehitys tapahtuu, ja kuinka se etenee. Toiseksi täytyy tietää, mistä kehittämistoiminta on lähtöisin, eli mikä kehittämisen tarve on. Esimerkiksi organisaatioiden strategioiden kehittäminen toimii logiikan mukaan, joka etenee ylhäältä alaspäin. Kehittämiseen otetaan mukaan työntekijät, mutta kuitenkin viimesijainen kehittäminen on ylimmän johdon tehtävä. (Toikko & Rantanen 2009, 48–49.)

2.4 Hyvinvointi Espoossa

Espoossa noin yhdeksän prosenttia ihmisistä kokee itsensä yksinäiseksi. Yksinäisyydellä on Espoossa alueellisia eroja (Espoon kaupunki 2013, 15.) Taloudellisesti espoolaiset ovat verrattain tyytyväisiä omaan taloudelliseen tilanteeseen.

seen. Melkein joka kymmenes kuitenkin toteaa, ettei ole täysin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa. Noin joka kymmenes espoolainen on kokenut tinki-neensä perusasioista. Perusasioilla tarkoitetaan tässä yhteydessä sairaanhoi-don kustannuksia, kuten lääkärikäyntejä tai lääkekustannuksia. Espoon alueelli-set erot perusasioissa ovat hyvin pieniä. (Espoon kaupunki 2013, 28–29.)

Taloudelliset ongelmat kuitenkin näkyvät lapsiperheissä. Espoossa noin joka kymmenes lapsiperhe saa toimeentulotukea. Perheet joutuvat muun muassa tinkimään lasten harrastusmahdollisuuksista. Espolaiset kokevat, että Espoos-sa on hoidettu hyvin nuorille suunnattua harrastustoimintaa, mutta tyytyväisyys on hieman laskenut. (Espoon kaupunki 2013, 30–34.)

Kouluterveyskyselyillä kartoitetaan muun muassa oppilaiden ja opiskelijoiden elinoloja sekä kokemusta terveydestä. Vertailukelpoisia kyselyitä on toteutettu peruskouluissa vuodesta 1996 ja lukioissa vuodesta 1999 lähtien. Ammatillisissa oppilaitoksissa puolestaan on vertailukelpoisia tuloksia vuodesta 2008. Perus-koulussa kyselyyn vastaavat kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaiset ja lukioissa ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat. Samoin myös ammatillisissa oppilai-toksissa vastaavat ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat. (Matikka ym. 2013, 7.)

Nuorten terveydentilaa on kartoitettu kouluterveyskyselyillä. Vuoden 2010 kyse-lyssä yläluokkalaisista noin yksitoista prosenttia kokee keskivaikeaa tai vaikeaa masennusta. Masentuneisuus näyttäytyy tytöillä useammin kuin pojilla. (Espoon kaupunki 2013, 37–38.)

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyiden perusteella voidaan todeta, että Espoossa elinolot ovat parantuneet kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisilla. Esimerkiksi van-hempien tietoisuus lastensa viikonloppuiltojenviettopaikoista yleistyi ja keskuste-luvaikeudet vanhempien kanssa vähenivät. Myös viikoittaisen koulukiusaamisen kohteeksi tuleminen väheni. Läheisten ystävyyssuhteiden määrä Espoossa oli tytöillä yleisempää kuin pojilla. Pojilla yleisempää oli toistuvien rikkeiden tekemi-

nen sekä fyysisen uhan kokeminen. Pojat myös aterioivat yleisimmin yhdessä perheen kanssa. Tulokset käyvät ilmi taulukoista, joissa näkyy myös edellisten kouluterveyskyselyiden tulokset (Matikka ym. 2013, 14, 16.)

Koulun tarjoaman oppilashuollon, kuten koululääkäri, koulukuraattori tai koulu-psykologi, tarjoamiin palveluihin pääseminen helpottui verrattuna edellisiin kouluterveyskyselyjen tuloksiin. Koulunkäyntiin liittyvän avun saaminen yleistyi. Tyttöillä kuitenkin pääsy koulun tarjoamiin oppilashuollon palveluihin koettiin yleisemmin vaikeana. (Matikka, Kivimäki & ym. 2013, 22.)

2.5 Tavoitteellinen ryhmätoiminta

Ryhmätyötä käytettäessä työvälineenä sosiaalialalla, tulee sille aina määritellä tarkoitus. Tarkoitus käsitteenä on laajempi kuin tavoite. Ryhmän tarkoitus kertoo sen, miksi ryhmä ylipäänsä on olemassa. Ryhmässä laadittujen sääntöjen, ryhmän kokoonpanon ja ryhmän toiminnan tulee tukea ryhmän tarkoitusta. Kun ryhmällä on tarkoitus, konkretisoidaan tarkoitus laatimalla tavoitteet. Usein ryhmällä on kaksi tavoitetta, joita ovat asiatavoite ja tunnetavoite. Asiatavoitteen määrittelee ryhmän tarkoitus ja tunnetavoite muodostuu ryhmän halusta pysyä yhdessä. Tunnetavoitteessa on usein sosiaalisia ja psykologisia perusteita. Psykologinen peruste muotoutuu ryhmässä olevan yksilön henkilökohtaisista päämääristä ja hänen halustaan toteuttaa omia tarpeitaan. Ryhmän sosiaalinen peruste taas liittyy ryhmän yhteisiin tavoitteisiin. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 148–149.)

Ryhmälle asetut tavoitteet parantavat ryhmän jäsenten suoritusta. Tavoitteellisessa ryhmätoiminnassa pyritään edistämään ryhmän ilmapiiriä sekä ryhmän ja yksilöiden päämääriä. Ryhmälle asetettujen tavoitteiden tulisi olla realistia, mutta myös riittävän haastavia, täsmällisiä ja selkeitä. Tavoitteita on hyvä asettaa niin pitkälle kuin lyhyellekin aikavälille. Tavoitteen tai tavoitteiden asettamisen ryhmälle on myös katsottu lisäävän ryhmäläisten motivaatiota sekä sitoutumista.

Tavoitteita asettaessa on huomioitava myös, että tavoitteita tulee voida seurata, arvioida ja antaa niistä palautetta. Tavoitteen asettelussa tulee kiinnittää huomio siihen, että niihin tulee sitoutua ja niiden tulee suunnata vahvuuksiin ja voimavaroihin. (Rovio 2009, 127, 129, 131.)

Ryhmän toimintaa arvioidaan sen perusteella, kuinka hyvin se saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Ryhmälle asetetaan usein kaksoistavoite, joita ovat asiatavoite ja tunnetavoite. Nämä tavoitteenmuodot liittyvät kiinteästi toisiinsa. Ryhmää voidaan arvioida joko asiatavoitteesta tai tunnetavoitteesta käsin, eli voidaan arvioida ryhmän perustehtävän onnistumista tai sitä kuinka sosiaalisesti kiinteästi ryhmästä on kyse ja millainen ilmapiiri ryhmässä on. (Rovio 2009, 140–142.)

2.6 Nuorten asettamat toiveet Elämysryhmälle

Elämysryhmämme ensimmäisellä kerralla tutustuimme toisiimme ja pohdimme tulevia ryhmäkertoja. Toteutimme nuorille ideariihen, jossa pyysimme täydentämään viittä lausetta. Lauseet olivat kirjoitettu positiivisen ajattelun kautta. Olimme laittaneet huoneen seinille viisi isoa paperia, joissa tekstit olivat valmiina, ja nuoret saivat käydä vapaasti kirjoittamassa tusseilla ajatuksiaan aiheista.

Ensimmäinen täydennettävä lause oli ”Tässä ryhmässä saan...”. Nuoret olivat täydentäneet, että haluaa saada kavereita ja uusia tuttuja, kokea uutta, olla avoin, pitää hauskaa sekä nukkua että ruokaa ja juomista. Toinen lause oli ”Tässä ryhmässä voin...”. Nuoret olivat täydentäneet tätä paperia seuraavasti: ”tehdä ruokaa, saada uusia frendejä, pelata pelejä, voin tehdä mitä on mahdollista, antaa ideoita, tehdä mukavia asioita, tutustua mukaviin ihmisiin, hassutella sekä olla oma itseni”.

Nuoret toivoivat ryhmän sisältöä kolmannella paperilla lauseella ”Tulevat ryhmätapaamiset...”. Seuraavat asiat tulivat esiin: lautapelejä, leffa, Megazone, karting, Serena, Sealife, Pelottava Halloween ilta, lintsille, Viroon, Fun Park ja Sello

Vip Sali. Jotta nämä retket olisivat onnistuneet, pyysimme nuoria täydentämään lausetta ”Retkillä...”. Nuoret kirjoittivat, että otan huomioon muut, noudatan ohjeita ja aikatauluja, sanoo yoloswagg jokapaikass ainakin kerran, saan olla hyväkäytöksinen ja voi matkustella jonnekin kauas. Viimeisenä lauseena oli ”otan huomioon...”. Nuoret jatkoivat, että otan huomioon muut henkilöt, kaikki ihmiset ja oman käytökseni. Näiden kaikkien viiden ideapaperin pohjalta työstimme kaasaan ohjelman ryhmälle sekä säännöt ja tiedotimme niistä ryhmän nuorille Facebookin ja sähköpostin välityksellä sekä nuorten huoltajille sähköpostitse.

Näiden viiden paperin pohjalta sekä aikaisemman keskustelun Minttu Kauppisen kanssa, laadimme ryhmällemme yleiset tavoitteet. Ryhmätapaamisia suunnitellessamme laadimme myös jokaiselle ryhmätapaamiselle omat tavoitteensa, jotka tukivat ryhmän yleisiä tavoitteita.

TAULUKKO 2. Ryhmätapaamisten tavoitteet ja toiminta

Ryhmätapaamiset	Tavoitteet
Tutustuminen	- Tutustuminen ryhmäläisten kanssa - Toiminnan suunnittelu - Kynnyksen madaltaminen osallistua ryhmään jatkossa
Elokuvailta	- Tutustuminen - Lopullisesta ohjelmasta äänestäminen sekä nuorten kuuleminen - Yhteinen elokuvanpurku
Lasersota	- Yhdessä tekeminen - Joukkue- ja ryhmähengen luominen - Sosiaalisten suhteiden edistäminen toiminnan kautta
Tutustuminen elokuvateatterin kulisseihin	- Tutustua ammattiin - Tutustua ympäristöön, johon muuten ei pääsisi - Vahvistaa ryhmäytymistä
Vierailu Leppävaaran paloasemalla	- Tutustua ammattiin - Rohkaista nuoria tekemään ja kokemaan uutta - Rohkaista vuorovaikutukseen
Hohtokeilaus	- Sosiaalisten suhteiden tukeminen - Ryhmästä saatujen kaverisuhteiden tukeminen
Päätäminen	- Palautteen saanti - Muistelu - Todistukset

Keskeiseksi tavoitteeksi ryhmälle nousi uusien kavereiden saaminen. Uusien kaverisuhteiden edistämiseksi järjestimme erilaista ryhmätoimintaa, joka suunniteltiin ja mietittiin yhdessä nuorten kanssa. Ryhmän toiminta oli maksutonta nuorille, joten huonossa sosioekonomisessakin asemassa olevat nuoret pääsivät mukaan. Lisäksi ryhmälle asetettiin säännöt yhdessä nuorten kanssa, koska yhteisten sääntöjen noudattaminen helpotti ryhmäkertojen sujumista sekä varmisti kaikkien viihtyvyyden ryhmässä. Sääntöjen muodostaminen yhdessä nuorten kanssa, varmisti niiden noudattamisen helpommin. Säännöt muodostettiin positiivisuuden kautta eli vältimme sanallisessa ilmaisussa kielteisiä sanamuotoja.

2.7 Omat tavoitteemme

Tavoitteenamme oli toteuttaa Elämysryhmä, joka tukisi nuorten sosiaalisia suhteita ja mahdollistaisi nuorten osallisuuden ja kaverisuhteet. Nuorisolaki 2006/72 tähän meitä myös velvoittaa. Halusimme saada ryhmään niitä nuoria, joille hyöty ryhmästä olisi mahdollisimman suurta. Lisäksi halusimme tarjota nuorille mahdollisuuden tutustua eri työelämän muotoihin, jotta nuoret voisivat saada ajatuksia tulevaisuutta varten. Nuorten läsnäolo suunnittelussa haluttiin ottaa huomioon mahdollisimman vahvasti. Osallistamalla toiminnan suunnitteluun sekä retkikohteiden valintaan, lisättiin nuorten toimijuutta sekä osallisuutta. Toteutimme nuorten toivomia retkikohteita, joissa oli mahdollisuus nuorten vahvistaa sosiaalisia suhteitaan toistensa kanssa.

Tavoitteenamme kehittää itseämme ammatillisesti ryhmänohjaamisessa sekä pätevimmiiksi sosiaali- ja kirkon alan ammattilaisiksi. Halusimme kehittää omaa eettistä osaamistamme sekä syventää asiakaslähtöistä työtettä. Myös Elämysryhmälle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen oli vastuullamme.

Tavoitteiden arviointi on tärkeää. Teimme ryhmäläisille arviointikyselylomakkeen (LIITE 2), johon sai vastata nimettömästi. Nuorten antama arvio ryhmätoimin-

nasta oli ensisijaisen tärkeää, sillä palautteen pohjalta arvioidaan ja kehitetään mahdollisia tulevia ryhmiä.

3 SUUNNITTELU

3.1 Suunnittelun kaksi vaihetta

Lähdimme toteuttamaan Nuorten Elämysryhmää Suomen Punaisen Ristin Espoon Nuorten turvatalolle. Kyseessä oli toiminnallinen opinnäytetyö, joka eteni Toikon & Rantasen (2009, 64) kehittämistoiminnan ja projektityön lineaarisen mallin mukaisesti. Projekti alkoi keväällä 2014, kun valitsimme opinnäytetyön aiheeksemme nuorten toiminnallisen seikkailuryhmän. Aloitimme suunnitteluvaiheen ensimmäisen osan eli tutustumisen alueen nuoriin. Päätimme käydä jalkautumassa alueen kahteen yläkouluun. Vierailut toteutettiin siten, että keväällä 2014 vierailimme alueen yhdessä koulussa ja syksyllä 2014 kahdessa koulussa.

Keväällä koulussa kyselimme nuorilta, mitä he haluaisivat tehdä syksyllä ryhmässä, joka alkaisi Nuorten turvatalolla. Saimme paljon ideoita ja luokissa heräsi kiinnostus ryhmää kohtaan. Kartoitimme mahdollisia riskitekijöitä ja halusimme välttää ne. Lisäksi kartoittamisen taustalla on Nuorisolaki 2006/72. Nuorisolain 2006/72 ensimmäisen luvun ensimmäisessä pykälässä todetaan, että kyseessä olevan lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lisäksi samassa laissa sen kolmannen luvun kahdeksannessa pykälässä todetaan, että nuoria on kuultava heitä koskevassa päätöksenteossa. Kahdeksatta pykälää sovelsimme ryhmässämme. Suunnitteluvaiheessa pidettiin tärkeänä, että se tukisi Nuorten turvatalon perustoimintaa ja perusideaa eli mahdollisten nuorten ongelmien ennaltaehkäisemisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Suunnittelun toinen vaihe oli teorian tiedon kerääminen ennen ryhmää sekä nuorten kanssa yhdessä suunnittelu ryhmäkertojen osalta. Keskeisiä teorian tietoja tarvitsimme ryhmästä ja sen ohjaamisesta, nuoruudesta, syrjäytymisestä, pa-

lautteen antamisesta, vuorovaikutuksellisesta tukemisesta ja nuorten yksinäisyydestä.

Suunnittelimme myös, millä tavoin keräisimme nuorilta palautteen ryhmän päätyttyä. Kauppisen kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta tulimme siihen tulokseen, että palautteenkeruumenetelmiä tulee olla useita. Jokainen ryhmään osallistuja on yksilö ja saadaksemme mahdollisimman kattavan palautteen, tuli palautetta kerätä useilla tavoilla. Päädyimme käyttämään kirjallista palautelomaketta, minkä lisäksi päätimme käyttää myös sanallista palautetta ja tähän sovelsimme tulevaisuuden muistelutekniikkaa. Tärkeään asemaan palautteen keruun kannalta nousi myös eleet, ilmeet sekä muut sanattoman palautteen annon keinot. Myös yksittäisten ryhmäkertojen jälkeen saatu palaute oli ryhmän kannalta merkittävää.

3.2 Nuoruus

Nuoruutta on vaikeaa määrittää mihinkään varsinaiseen ikäkauteen. Jokainen ihminen kehittyy hieman eri tahtiin ja jokainen omalla tavallaan. Nuoruuden alkaminen on kuitenkin helpompi määrittää kuin loppuminen. Yleisesti ottaen nuoruuden katsotaan alkavan puberteetin alkamisesta. Nuoren kehitys jaetaan fyysiseen, sosiaaliseen ja persoonallisuuden kehitykseen. Nuoruus jaetaan usein kolmeen eri vaiheeseen ja ikäkauteen; varhaisnuoruus noin 11–14 -vuotiaat, keskinuoruus noin 15–18 -vuotiaat ja myöhäisnuoruus noin 19–25 -vuotiaat. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 18.)

Nuoruuden aikana ihminen ikään kuin opettelee elämään uudestaan. Nuori oppii tällöin ohjaamaan omaa elämäänsä suhteessa muihin ihmisiin ja ympäröivään maailmaan. Nuoruusiän varhaisvaiheessa, johon lasketaan kuuluvaksi noin yläkouluikäinen nuori, käy nuori läpi varsinaista biologista murrosikää, protestoi voimakkaasti vanhempia sekä muita auktoriteetteja vastaan ja luo uusia ystävyyssuhteita ikätovereidensa kanssa. (Dunderfelt 2011, 84–85.)

Murrosiässä nuori alkaa kokeilla omia siipiään ja monesti tämä irtautuminen kodista ja vanhemmista tapahtuu protestin kautta. Protestoivissaan vanhempiaan vastaan nuori kokee olevansa oma, erillinen itsensä, joka haluaa itse tehdä omat valintansa. Vanhemmista irtautuminen on nuorelle myös pelottava kokemus. Nuoren on pärjättävä itse ja vanhempien antama tuki ja turva etääntyvät. Kun nuoren tiivis suhde vanhempiin hajoaa, eikä muita yhtä tiiviitä ihmissuhteita välttämättä ole vielä syntynyt, saattaa tämä pelottaa nuorta. Onnistunut aikuisuminen vaatii riittävän hyviä lapsuudenajan vuorovaikutussuhteita. Murrosikäinen nuori käy läpi voimakkaan identiteettikriisin, jolloin hän joutuu yhä uudelleen pohtimaan omaa minuuttaan. Murrosikäinen nuori on usein hyvin epävarma itsestään. Onnistuneen vanhemmista irtautumisen jälkeen, nuori voi löytää uudelleen vanhempansa ja tällöin kohtaaminen tapahtuu tasavertaisemmalla ja ymmärtäväisemmällä tasolla. (Kinnunen 1997, 125–126, 128.) Paanasen (2008, 23) mukaan nuoruus vaiheessa nuoren oma vastuu lisääntyy ja vastuuta opetetaan jo lapsena vanhempien toimesta. Nuoruuden voidaan katsoa alkavan kun lapsi tekee itsenäisesti päätöksiä koskien omaa elämäänsä.

3.2.1 Nuoren sosiaaliset suhteet

Nuorella ihmisellä on pääsääntöisesti kaksi sosiaalista piiriä, joihin hän kuuluu ja joiden kanssa hän viettää aikaansa, perhe ja kaveripiiri. Kun lapsi siirtyy kehitysvaiheessaan nuoruuteen, perheen merkitys ja nuoren suhde perheeseen muuttuu. Nuori saa tällöin enemmän itsenäisyyttä ja hänen aikansa kuluu yhä enemmän ikätovereiden seurassa. (Nurmi ym. 2010,130.)

Pruuki (2008a, 91) kirjoittaa, että nuoren kykyyn olla ystävänä vaikuttaa nuoren perhetausta. Nuori oppii kotoaan käyttäytymismallin sosiaalisissa tilanteissa, kuten sen miten toisille ihmisille puhutaan. Kuitenkin osa nuorista valitsee tietoisesti toisen tavan toimia sosiaalisissa tilanteissa kuin mitä kotona on opetettu.

Nykytiedon valossa tiedetään, että samassa porukassa aikaansa viettävät nuoret ovat monessa suhteessa hyvin samankaltaisia. Heitä yhdistävät monet eri asiat, kuten esimerkiksi asuinpaikka, kiinnostuksen kohteet ja käyttäytyminen. Toisaalta ikätoverit toimivat myös malleina toisilleen, jolloin ilmenee muun muassa samanlaista käyttäytymistä. Nuoret myös hakeutuvat tai valikoituvat erilaisiin ryhmiin ja nuoren omat ominaisuudet voivat vaikuttaa siihen millaiseen ryhmään hän hakeutuu. Nuorten ryhmät myös muuttuvat ajan myötä ja luottamuksen merkitys korostuu nuorten vanhetessa. (Nurmi ym. 2010, 149–150.)

Nuorten sosiaalisissa suhteissa tyttöjen ja poikien välillä on eroja. Tytöt muodostavat tiiviitä ja pieniä ryhmiä kun taas pojat viihtyvät kokoonpanoltaan vaihtelevissa ryhmissä. Tyttöjen ryhmille ominaista on jakaminen, esimerkiksi ihastumisista ja unelmista. Pojat puolestaan tekevät asioita yhdessä kuten pelaavat jalkapalloa tai ”hengaavat” yhdessä. Ryhmään kuuluminen antaa nuorelle turvallisuuden tunteen sekä seuraa. Nuoret löytävät ystävien kanssa sekä avulla omat vahvuutensa, ajatuksensa, arvonsa sekä pitämisensä. Ystävien merkitystä ei saa aliarvioida. (Paananen 2008, 25–26; Pruuki 2008a, 92.) Ihmisille tärkeitä ovat ihmissuhteet ja niiden hoitaminen. Ne luovat hyvinvointimme keskeisen perustan (Suni & Virtanen 2008, 75).

3.2.2 Nuoren yksinäisyys

Hetkelliset yksinäisyyden tunteet kuuluvat jokaisen ihmisen elämään. Yksinäisyys saattaa olla itse valittua tai olosuhteiden sanelemaa. Vapaaehtoinen yksinäisyys voidaan kokea voimavarana päinvastoin kuin olosuhteiden pakosta sanelema yksinäisyys. Pakollinen yksinäisyys syövyttää ja hajottaa eikä salli tilaa toteuttaa ihmiselle luonteenomaisia, sosiaalisia tarpeita. Voidakseen kasvaa ja kehittyä, ihminen tarvitsee henkistä ja fyysistä läheisyyttä. Yksinäisyys on yksi tämän päivän nuoria vaivaamista epäkohdista. Yksi merkittävimmistä tekijöistä nuoren yksinäisyyden kokemiselle on turvallisen aikuissuhteen puuttuminen. (Uusitalo 2007, 23–24.)

On tärkeää muistaa erottaa toisistaan yksinäisyys ja yksinolo, niiden suurin ero tulee siitä, kuinka ihminen ne kokee. Hetkittäinen yksinolo voi olla vapauttavaa ja voimaannuttavaa. Tällöin kuitenkin ihmisen täytyy tietää, että kyse on ainoastaan väliaikaisesta olotilasta. (Uusitalo 2007, 25–26.)

Sisäisenä kokemuksena nuoren yksinäisyys on usein seurausta joko konkreettisesti ystävien puutteesta tai kyvyttömyydestä kokea läheisyyttä ja turvallisuutta toisen ihmisen kanssa. Yksinäisyyden kokemusten tiedetään olennaisesti liittyvän masennukseen sekä huonoon itsetuntoon. Sitä missä järjestyksessä nämä ilmenevät, ei tiedetä. (Uusitalo 2007, 26.) Yksinäisyys on subjektiivinen kokemus, mutta se koetaan epämiellyttäväksi ja ahdistavaksi. Yksin oleva ihminen voi kokea, ettei ole kuitenkaan yksinäinen. Yksinäisyys ei ole aina negatiivinen asia, sillä nuorella yksinäisyys voi tarjota mahdollisuuden ajatella omia asioitaan. Yksinäisyyteen ei voi helposti itse vaikuttaa ja se voi olla vakava mielenterveyttä uhkaava tekijä. Nuorilla yksinäisyys voi ilmentyä eri tasoilla, kuten ajatusten, käyttäytymisen ja tunteiden tasolla. (Aaltonen ym. 2003, 339.)

Nuoren yksinäisyyttä voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Toisilla yksinäisyys saattaa olla sisäisen minän yksinäisyyttä, jolloin nuoren oma persoonallisuus on hänelle vieras. Yksinäisyys voi nuorelle olla myös fyysistä yksinäisyyttä, tällöin nuori kokee voimakkaana liittymisen ja läheisyyden tarpeen. Emotionaalisesta yksinäisyydestä puhutaan silloin kun nuorelta puuttuu läheinen ihmissuhde tai nuori kokee olemassa olevan ihmissuhteen epätydyttävänä. Nuorelle on tärkeää kokea itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi. Nuoren täytyy saada kokea vastavuoroista tunnetason sitoutuneisuutta ja yhdessä kokemisen iloa. (Uusitalo 2007, 26–28.)

Sosiaalista yksinäisyyttä havaitaan silloin, kun nuoren sosiaalinen verkosto on hyvin repaleinen tai pahimmassa tapauksessa sitä ei ole. Sosiaalinen yksinäisyys ilmentää nuoren halua kuulua yhteisöön, kokea itsensä tarpeelliseksi ja tarvetta olla yhteiskunnan jäsen. Yksinäisyys voi ruokkia myös itse itseään, kos-

ka kaikki yksinäisyyden eri perspektiivit vaikuttavat toinen toisiinsa. (Uusitalo 2007, 28.)

Erilaiset ryhmät ja nuorten ikätoverit auttavat nuorta hänen kehityksessään. Ryhmien ulkopuolelle jääminen aiheuttaa yksinäisyyttä ja häiritsee nuoren psyykkistä kehitystä. Erilaiset ryhmät eivät kuitenkaan aina tue nuoren kasvua. (Aalberg & Siimes 2007, 72–73.) Jos nuori kokee, ettei hän kuulu mihinkään ryhmään, on yksinäisyys tällöin nuorelle kipeintä. Nuori jäädessään ryhmän ulkopuolelle, sekä muu nuoreen kohdistuva kiusaaminen jättää nuoreen syvät haavat. Yksi murrosiän vaikeimmista kokemuksista on hylätyksi tuleminen sekä jääminen ulkopuolelle. (Kinnunen 2008, 56.) Pruuki (2008a, 98) tuo esille, etteivät nuoret usein kerro ystävien puutteesta tai yksinäisyydestään aikuisille. Nuori pyrkii suojelemaan vanhempiaan surulta ja huolelta, sillä kokee epäonnistuneensa ihmissuhteissa. Lisäksi yksinäisyys voi olla nuorelle hävettävä asia, koska se osoittaa hänen omasta mielestään omaa huonoutta sekä sitä, ettei hän kuulu joukkoon.

Kirkas (2014, 8, 10) kirjoittaa artikkelissaan koululaisten kokemasta yksinäisyydestä. Kirkas on tekstissään haastatellut erikoistutkija Nina Junttilaa aiheesta. Junttilan mukaan lapsen kokemalle yksinäisyydelle voi olla useita sitä selittäviä asioita. Lapsi voi olla ujo tai hiljainen, mutta toisaalta lapsi saattaa käyttäytyä itse hyökkäävästi ja näin jäädä ilman ystäviä. Junttila painottaa, että yksinolo täytyy erottaa yksinäisyydestä, sillä yksinolo on toisinaan ihmiselle myös hyväksii. Junttila kertoo, että yksinäisyyttä on kahdenlaista. Sosiaalisesti yksinäiseltä puuttuu kaveriporukka, jonka kanssa viettää aikaa. Emotionaalisesti yksinäisellä taas ei ole ketään, jota kutsuisi ystäväksi. Junttilan mukaan yksinäisyyden tunnistaminen on vaikeinta pojista, sillä usein ajatellaan, etteivät pojat tarvitse läheistä ystävää. Heille riittää kaveriporukka, jossa viettää aikaa. Junttila myös kertoo, etteivät pojat puhu usein tunteistaan ja silloin paha olo kasaantuu. Junttila painottaa, että lapsella yksinäisyys nopeasti vakiintuu, mikäli nuori ei ole löytänyt ystävää seitsemännen luokan syyslukukauden loppuun mennessä, on epätodennäköistä, että nuori löytäisi ystävää myöhemminkään yläkoulun aikana.

Pitkään jatkunut yksinäisyys alkaa haitata nuoren arkea. Pahassa tapauksessa yksinäisyys katkaisee peruskoulun jälkeisen opiskelu-uran kokonaan. Yksinäisen nuoren on vaikea hakeutua opiskelemaan. Pitkään jatkunut yksinäisyys liittyy myös vahvasti ahdistuneisuuteen, masennukseen, päihteiden käyttöön sekä itsetuhoisuuteen.

Kirkkaan (2014, 11) haastattelema erikoistutkija Juntila painottaa, että yksinäisyys on yksi syrjäytymisen riskitekijöistä ja jokainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle paljon. Kustannustehokkainta yhteiskunnalle on auttaa nuorta siinä vaiheessa kun nuori on yksinäinen, mutta ei ole vielä sairastunut masennukseen tai jäänyt pois koulutuksesta tai työelämästä. Yhteiskunnan lisäksi auttaminen aikaisessa vaiheessa säästäisi myös lasta ja nuorta monelta isolta murheelta.

3.2.3 Nuoren syrjäytyminen

Syrjäytymisen käsite on erittäin moniulotteinen. Syrjäytymisen käsite kokoaa yhteen erilaisia sosiaalisia ongelmia. Sosiaalisten ongelmien kasautumisesta on syrjäytymisen ohella käytetty esimerkiksi seuraavia käsitteitä; marginaalisuus, ala-luokka, huono-osaisuus ja toiseus. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 360.)

Syrjäytyminen määritellään usein ulkoapäin, jolloin esimerkiksi puhutaan taloudellisesta syrjäytymisestä, syrjäytymisestä työmarkkinoilta tai sosiaalisesta syrjäytymisestä. Nuorten kohdalla uhkakuvat syrjäytymisen suhteen liittyvät peruskoulusta putoamiseen, peruskoulun jälkeisen koulupaikan puuttumiseen ja syrjäytymiseen työmarkkinoilta. Erityisesti poikien kohdalla isona riskinä nähdään myös rikollisuus ja tytöillä seksuaaliteettiin liittyvät riskit. Sekä tyttöjen, että poikien kohdalla mahdollisina ongelmina nähdään myös huumeet sekä jengiytyminen. (Kuure 2001, 39.)

Aalto (2014) kirjoittaa Helsingin Sanomien artikkelissaan, Ali Mahamed estää jengirikoksia ennalta, että Suomessa ei Kriminaalihuoltosäätiön mukaan varsinaisia jengejä vielä ole. Erilaisia porukoita Suomestakin toki löytyy. Helsingin nuorisotoimen julkaiseman selvityksen mukaan nuorten väliset erot ovat kasvaneet. Osa nuorista voi erittäin hyvin, mutta osa nuorista vastaavasti erittäin huonosti. Näistä huonosti voivista nuorista tulisi saada ote jo varhaisemmassa vaiheessa, esimerkiksi koulussa.

Syrjäytyminen tulisi nähdä prosessina, jossa elämönhallinnasta siirrytään kohti syrjäytymistä. Syrjäytyminen etenee kun hyvinvointipuutteet kasaantuvat ja limityvät. Ihmisen kasaantuvat hyvinvointipuutteet johtavat heikentyneeseen elämönhallintaan. Eri yksilöt ja ihmisryhmät kokevat syrjäytymisen eri tavoin, kun erilaiset riskitekijät ilmenevät yksilön elämässä. Syrjäytyminen on sitä syvempää mitä useammalla eri elämän osa-alueella syrjäytymistä ilmenee. Syrjäytymiseen liittyy voimakkaasti osattomuus, taloudellisten ja henkisten voimavarojen sekä sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman puute. Syrjäytymistä tarkastellaan usein kolmesta eri näkökulmasta; taloudellisten resurssien, sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen sekä vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta. (Aaltonen ym. 2003, 361.)

Aikuiset määrittelevät nuorten syrjäytymisen usein eri tavalla kuin nuoret itse. Aikuiset ajattelevat usein, että ilman työ- tai koulutuspaikkaa nuori on syrjäytynyt. Jäädessään näiden työ- ja koulutusmarkkinoiden ulkopuolelle, nuoret usein hakevat vertaistukea muista vastaavassa tilassa olevista nuorista. Tällöin nuoret saavat läheisyyttä, luottamusta ja kuulumisen tunteen kokemuksia ja tuottavat näin sosiaalista pääomaa. Nämä tiiviit omaehtoiseen vertaistukeen perustuvat ryhmät ovat usein ulkopuolisia kontakteja rajaavia sekä sisäänpäin kääntyneitä ja ahdistavia. Nämä ryhmät voivat itsessään myös olla syrjiviä ja syrjäyttäviä toisia nuoria kohtaan. Tällaisiin ryhmiin kuuluva nuori ei itse välttämättä ajattele olevansa syrjäytynyt. (Korkiamäki 2009, 84.)

Syrjäytyminen voidaan liittää myös yksilön vaikeuteen toimia ryhmässä ja osana ryhmää. Tämä koetaan isoksi hankaluudeksi, sillä lähes kaikkeen koulutukseen ja työhön liittyy ryhmätyötä. Alttius syrjäytymiseen lisääntyy, mikäli nuori ei tunnista itsessään sosiaalisia kaipauksiaan, vaan ajattelee selviävänsä kaikesta yksinkin. Kokonaisuutena syrjäytyminen on pitkä prosessi, mikä huomaamattaan voi alkaa jo lapsuudesta. (Mattila 2014 196–197, 201.)

Syrjäytymistä ehkäistäessä tulee huomioida se, että syrjäytymiseen johtavilla lapsuusiän riskitekijöillä ja sosiaalisen selviytymisen ongelmilla on tapana kasaantua. Tämä ongelmien kasaantuminen tapahtuu yleensä monimutkaisten reittien kautta ja tärkeitä tekijöitä näiden ehkäisemiseen on lasten ja nuorten kanssa toteutettavat toimintamuodot sekä harrastukset. Näissä heille suunnatuissa toiminnoissa he voivat suunnata jännityksen kaipuunsa siten, ettei siitä koidu kenellekään haittaa. Luottamukselliset ihmissuhteet ja onnistumisen kokemukset edesauttavat itsetunnon ja muiden sisäisten selviytymisresurssien kehittymistä. (Vogt 2005, 64.)

Nuorten syrjäytyminen ja vieraantuminen ovat laajalti läsnä julkisuudessa. Normaaliin elämään kuuluvat terveys, turvallisuus, itsestä ja kavereista huolehtiminen sekä jaksaminen. Mikäli jokin edellä mainituista ei ole kunnossa voidaan ihmisen katsoa olevan vieraantunut ja vaarana voi olla syrjäytyminen. Nuorten elämään kuuluu itsenäistyminen. Itsenäistymiseen liittyy tutustuminen uusiin asioihin sekä omien rajojen löytäminen. Joskus voi tapahtua ylilyöntejä. Erilaiset tilastot esimerkiksi huumeista, mielenterveydestä sekä päihteistä, kuvaavat tosiasiat kehityksen suunnasta. Nuorison käyttäytymisestä ovat kiinnostuneita yhteiskunnan päättäjät, kasvattajat sekä vanhemmat. Yhä nuoremmat tarvitsevat erityistä tukea. (Nivala 2005, 138, 140.) Paananen (2008, 23) puolestaan kirjoittaa, etteivät kaikki nuoret kokeile rajojaan samalla tavalla. Nuori voi tehdä itsenäisen päätöksen esimerkiksi jättäytymällä pois kavereiden toimista.

3.3 Ryhmä

Ryhmään kuuluminen on ihmiselle tärkeää. Ryhmiä voivat olla esimerkiksi ystävät, kokonaiset yhteisöt tai suku. Ihminen haluaa kokea asioita yhdessä. Lisäksi ihmisellä on halu jakaa kokemuksiaan, sillä esimerkiksi jaetussa ilossa sekä surussa on yhtä paljon voimaa. Ihmisen ollessa heikoilla, korostuu ryhmään kuulumisen tunne. Ihmisen läheis- ja ystäväverkosto voi pienentyä tai kadota kokonaan jos ihmisellä on pitkittyneitä kriisejä. (Vilén, Leppämäki, Ekström 2005, 66–67.)

Ryhmän yhtenä määritelmänä voidaan pitää sitä, kun siihen kuuluvilla jäsenillä on yhteinen tavoite, jonkin verran vuorovaikutusta keskenään sekä käsitys muista ryhmään kuuluvista. Ryhmä toimii tavalla, jota ei suoraan voisi päätellä sen yksittäisen jäsenen käytöksestä. Tästä puhuttaessa tarkoitetaan ryhmädynamiikkaa, joka vaatii onnistuakseen myös jäsenten välistä vuorovaikutusta sekä kommunikaatiota. (Kopakkala 2011, 36–37.)

Kopakkala (2011, 48–51) kirjoittaa tekstissään Bruce Tuckmanin ryhmän kehitysvaiheista. Tuckman on eritellyt ryhmän muodostuksen viiteen vaiheeseen, joita ovat muodostusvaihe, kuohuntavaihe, sopimisvaihe, hyvin toimiva ryhmä sekä ryhmän lopettaminen. Muodostusvaiheessa uuden ryhmän jäsenet ovat riippuvaisia ohjaajastaan. Muodostusvaiheessa ryhmän jäsenten käytös on varovaista ja tällöin määräytyvät myös ensimmäiset roolijaot ryhmässä. Ryhmän jäsenet etsivät omaa paikkaansa ryhmässä ja samalla muodostetaan ryhmän säännöt, menetelmät ja tehtävät. Ryhmän jäsenet voivat tässä vaiheessa olla vielä epävarmoja ja ahdistuneita, koska tilanne on heille uusi. Kuohuntavaiheeseen päässeet ryhmän jäsenet haluavat erota joukosta. Tällöin myös tyytymättömyys ja pettymys ryhmää kohtaan ovat yleisiä. Sopimisvaiheessa ryhmän jäsenet hyväksyvät toistensa roolit ja syntyy yhteenkuuluvuuden tunne. Sopimisvaiheessa ryhmä kiinteytyy ja alkaa kehittyä tunne ryhmään kuulumisesta. Ryhmän toiminta on vapautunutta, mutta avoimuus voi vielä olla näennäistä. Hyvin toimiva ryhmä on tuottava, tehokas ja luova. Ryhmän jäsenten erilaisuutta osa-

taan käyttää hyväksi ja sisäisiä ongelmia osataan ratkaista. Ryhmän ilmiö koetaan avoimeksi ja joustavaksi. Ryhmä koetaan myös kiinteäksi, jolloin uusien jäsenten on vaikea päästä ryhmään mukaan. Ryhmän kannalta lopettamisvaihtetta pidetään merkittävänä. Ryhmän jäsenet hyvästelevät toisensa ja tunteet voivat olla hyvinkin voimakkaita.

Ryhmän kehitys tapahtuu vaiheittain. Alussa ryhmäläiset jännittävät toisiaan ja arvioivat omaa asemaansa ryhmässä, vaikka ihmiset luontaisesti haluavatkin olla osana ryhmää. Usein ihminen toistaa ryhmässä aiemmin oppimiaan tapoja ja siksi aloituksen kannalta merkittävää on ohjaaja, joka näyttää toiminnalle suunnan ja vastaa esiin nouseviin kysymyksiin. Alussa ryhmän jäsenet eivät tunne toisiaan, mutta harvoin kaikki ryhmän jäsenet ovat toisilleen täysin vieraita. Ryhmän ohjaajan asema ryhmän alussa on keskeinen, sillä vuorovaikutus ja kiinnostuksen painopiste kohdistuvat ohjaajaan. (Kopakkala 2011, 62–65.)

Ryhmän kehityksen toisessa vaiheessa edellytetään ryhmäläisiltä jo keskinäistä vuorovaikutusta. Vuorovaikutuksen lisääntyminen lisää myös turvallisuuden tunnetta ryhmästä. Yhteenkuuluvuuden tunne ryhmäläisten kesken rakentuu hiljalleen, mutta se voi rakentua myös melko nopeasti. Tässä vaiheessa muodostuvat ystävyysuhteet ovat usein kestäviä. Ryhmälle muodostuu hiljalleen myös omat tavat, normit ja kulttuuri. Ohjaajan ote on edelleen merkittävässä roolissa ja hänen roolinsa vaikuttaa edelleen merkittävästi ryhmään. (Kopakkala 2011, 67–69.)

Kun ryhmä etenee kolmanteen vaiheeseen, vallitsee ryhmässä jo lämmin tunnelma ja ryhmää muistellaan tulevaisuudessakin. Ryhmä tuntuu tiiviiltä kokonaisuudelta ja ohjaaja koetaan yhdeksi ryhmän jäsenistä. Ryhmän turvallisuuden tunteen lisääntyessä sen jäsenet uskaltavat avoimemmin tuoda ilmi omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Ryhmä myös hyväksyy tässä vaiheessa joukkoonsa uusia ryhmäläisiä ja yhteistyö myös ryhmän ulkopuolisten kanssa onnistuu. (Kopakkala 2011, 76–77, 81, 83.)

Erilaisiin ryhmähoitomuotoihin liittyy aina jonkinlainen keskustelu ryhmän jäsenten kesken. Vaikka ryhmässä olisi toimintaakin kuten esimerkiksi yhdessä leipomista, ei keskustelua voida kokonaan sivuuttaa. Keskustelun herättämisen tavoitteena on saada aikaan jäsenille uusia ajatuksia ja näkemyksiä. Ihmiselle kuuluminen johonkin ryhmään, jossa hänestä välitetään ja huolehditaan, on tärkeää. Erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa halu kuulua ryhmään voi olla voimakkaampi. Ryhmässä henkilö saa tulla kuulluksi ja jakaa omia kokemuksiaan. Ryhmässä yksilöt pääsevät peilaamaan näkemyksiään myös vuorovaikutustaidoistaan. Onnistuessaan ryhmä luo kannustavan ilmapiirin ja muodostuu kiinteäksi ryhmäksi, joka edesauttaa yksilöitä muutoksen tiellä. (Vilén, Leppämäki, Ekström 2005, 202–204.)

Ryhmänohjausryhmiä on olemassa monenlaisia ja monin erilaisin perustein olevia ryhmiä. Tämä edellyttää sitä, että ryhmänohjaajina toimii erityisen ammattitaidon omaavia ihmisiä. Lisäksi täytyy tuntea erilaisia ryhmäprosesseja. Ryhmät kehittyvät, tuntevat ja elävät. Lisäksi on tärkeää pohtia etukäteen mahdollisia haasteita ja niihin liittyviä toimintatapoja (Kettunen, Laitinen-Väänänen, Mäkelä & Vänskä 2011, 87, 93.)

Usein ryhmän lopetusta aliarvioidaan. Lopetukseen liittyy usein kaihoa ja tällöin jokainen ryhmänjäsen kokee oman tapansa erota ryhmästä. Toiset ryhmäläiset valmistautuvat koko ryhmän olemassa olon ajan sen päättymiseen, mutta toiset huomaavat loppumisen vasta tapaamiskertojen päättymisen jälkeen. Ryhmän lopetus voi koetella jäseniään ja se voi toisille olla hämmentäväkin kokemus. Ryhmän lopetus voi olla vaikeaa myös ohjaajalle. Monesti henkilöt kaipaavat palautetta sekä jonkinlaista todistusta suorituksestaan ryhmässä. Lopuksi ryhmäläisten katse tulee suunnata tulevaan. (Kopakkala 2011, 173–174.)

Ryhmä koostuu erilaisista jäsenistä. Erilaisuus ilmenee esimerkiksi ikäerona tai ihmisten erilaisten tarpeiden valossa. Kaikissa ryhmissä on kuitenkin samoja lainalaisuuksia. Ryhmää muodostettaessa on tärkeää asettaa ryhmälle tarkoitus. Tällöin ryhmänohjaaja voi itse määrittellä ryhmän koon. Pienen ryhmäkoon etui-

na ovat ihmisten henkilökohtaiset vaikuttamismahdollisuudet ryhmän toimintaan ja ihmiset saavat helpommin tuotua omia mielipiteitään esille. Lisäksi pienessä ryhmässä turvallisen ilmapiirin luominen sekä omien näkemysten tuominen esiin on helpompaa. (Laine, Ruishalme, Salervo, Sivén & Välimäki, 2012, 228.)

Ryhmässä on usein yksi tai useampi jäsen, joka toiminnallaan ja käytöksellään haastaa ohjaajan. Usein taustalla on henkilön aiemmat, haastavat kokemukset ryhmistä. Tällainen haastava ryhmäläinen voi kuitenkin ryhmän edetessä osoittautua hyvinkin sitoutuneeksi ryhmäläiseksi. Ohjaajan tulee ottaa vahva rooli ryhmänohjaajana ja ohjata ryhmää varmasti ja määrätietoisesti. (Kopakkala 2011, 66.)

3.3.1 Ryhmänohjaus

Ohjaajan myönteiset ja kielteiset tunteet sekä eleet havaitaan helposti. Myös ohjaajan pätevyys, luotettavuus ja laatu ihmisenä ovat jatkuvan arvion kohteena ja ne koetaan ryhmän kannalta tärkeinä. Ryhmään osallistuvat haluavat, että ohjaaja osaa työnsä kun olo osallistujalla itsellään on epävarma. Asiat joista ohjaaja osoittaa olevansa kiinnostunut yleistyvät ryhmässä. Ryhmän jäsenten tehtävä aluksi on tulla hyväksytyksi ryhmän jäseneksi, mutta samalla hän arvioi sopiiko kyseinen ryhmä juuri hänelle. Ryhmäläiset etsivät ohjaajasta jatkuvasti viiheitä, miten ryhmässä tulee toimia. Ryhmäläiset etsivät ohjaajasta samaistumismallia ja hänet nähdään päteväksi. Turvallinen olo ryhmäläisissä lisääntyy, mitä pätevämpänä ohjaaja nähdään. Myös ohjaaja itse tuntee ryhmätoiminnan alussa olevansa vastuussa ryhmästä sekä aloituksen onnistumisesta. (Kopakkala 2011, 62–65.)

Turvallisen ilmapiirin sekä luottamuksen luominen on tärkeää. Ryhmänohjaajan tulee olla oma itsensä. Oma itsenä oleminen tekee ohjaajasta helposti lähestyttävän. Ryhmänohjaajan kannattaa tuoda esiin myös tehdyt virheet, sillä ne antavat esikuvan ryhmäläisille, jolloin ryhmäläiset voivat kokea samaistuvansa

ohjaajaan ja saavat myös tehdä virheitä. Tasapuolisuus, jämäkkyyys ja kuuntelu ovat hyväksi ryhmänohjaajalle. Ryhmänohjaajan täytyisi pitää huolta myös ryhmän yhteisöllisyydestä. Lisäksi ryhmänohjaajan tulee pitää huolta ryhmäläisten välisistä suhteista. Esimerkiksi kiusaamista tai vähättelyä ei tule sallia. Tilanteet tulisi purkaa rakentavalla tavalla. (Laine ym. 2012, 228–229.)

Vuorovaikutteisen ohjauksen perustana ovat ammattitaito, varmuus, luotettavuus sekä uskottavuus. Lisäksi myönteisen toimintakulttuurin luominen ryhmälle on keskeistä. Myönteiseen toimintakulttuuriin päästään luomalla ryhmälle säännöt. Ohjaajan on toimittava itse mallina. (Innanen 2011, 8.) Mitä turvallisemmaksi ryhmän jäsenet ryhmän tuntevat, sen helpompi ryhmäläisten on itseään ilmaista myös syvemmällä tasolla (Vilén, Leppämäki & Ekström 2005, 211).

Innanen (2011, 10) määrittelee ryhmänohjauksen perussäännöt, joita hänen mukaansa on yhdeksän kappaletta. Innasen mukaan ryhmänohjaajan tulee olla ajoissa paikalla sekä huomioida ryhmäkerran avaus. Ryhmänohjaajan tulee myös olla tilanteissa läsnä, ei ainoastaan paikalla. Myös esittäytymiset, ajoista kiinni pitäminen, velvoitteet ja oikeudet sekä asioiden tarkistaminen ovat Innasesta merkittävässä roolissa. Erilaisten tarvittavien varusteiden kunnon tarkistus ja jakson tavoitteiden määrittely ovat Innasen mukaan myös tärkeitä.

Innanen (2011, 10–16) avaa jokaisen ryhmänohjauksen perussäännön kohdan. Ensimmäisestä säännöstä hän toteaa, että on tärkeää valmistautua ennakolta, vaikka ei tietäisi ryhmäläisistä mitään. On tärkeämpää tietää mitä aikoo itse tehdä ryhmän kanssa. Innanen nostaa esiin myös ensitapaamisen tärkeyden. Ensitapaaminen lähtee viemään ryhmää haluttuun suuntaan. Toisesta säännöstä Innanen kirjoittaa, että alussa ohjaajan tulee olla tiukka, muttei yksinvaltiainen tai pelotteleva. Jämäkkyyys, tarkkaavaisuus, varmuus, puheenjohtajuus, huumori sekä arvostus tilaisuutta ja osallistujia kohtaan ovat keinoja ryhmän haltuun ottamiseksi. Kolmannessa säännössä olennaisinta on se, että tekee asiastaan mielenkiintoisen. Neljännessä säännöstä Innanen antaa neuvoja itsensä ja ryhmäläisten esittelyyn muun muassa sen, kun yksi puhuu niin muut kuuntelevat.

Ryhmäläisten nimet tulee opetella heti ulkoa. Tärkeää on reilun ja avoimen ilmapiirin luominen. Viidennessä säännössä on keskeisenä elementtinä aikataulut ja niiden esiin nostaminen ryhmäläisille. Kuudennessa säännössä on tärkeää tuoda esille pelisäännöt. Seitsemännessä säännössä eli tarkistamisessa keskeistä on tarkastella edellistä kertaa. Mikä oli hyvää ja mikä huonoa. Tärkeää on, että ohjaaja on tietoinen ryhmässä tapahtuvista muutoksista. Tämä edellyttää ohjaajalta tarkkaavaisuutta. Kahdeksannessa säännössä täytyy pitää huolta siitä, että kaikilla on tarvittavat materiaalit mukana. Ohjaajan tulee pitää kiinni omasta linjastaan. Viimeisessä säännössä olisi hyvä tehdä jokaiselle kerralle välitavoitteet, tällöin on helpompaa päästä ryhmälle asetettuihin tavoitteisiin.

Ryhmänohjaajalla on iso merkitys ryhmän kannalta, mutta hän ei ole yksin vastuussa ryhmän toiminnasta, vaan hänen tehtävänsä on tukea ryhmän jäsenten vastuunottoa. Ryhmänohjaaja kuitenkin vaikuttaa ryhmän toimintaan ohjaustekojensa ansiosta. Näitä ohjaustekoja ovat teot, jotka ovat tietoisia, tavoitteellisia ja aiheellista ryhmädynamiikan säätelyä. Ohjausteot voivat olla sanattomia tai sanallisia, mutta myös ohjaajan toiminta voi olla niin aktiivista kuin passiivistakin. Ohjaaja voi myös antaa ja pyytää palautetta ryhmältään. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 149.)

3.3.2 Vuorovaikutuksellinen tukeminen ja voimaantuminen ryhmässä

Vuorovaikutuksellisen tukemisen tavoitteena on tukea ihmisen omia voimavaroja sekä kuunnella ihmistä. Vuorovaikutuksellisessa tukemisessa myös yritetään synnyttää voimaannuttava kokemus ihmisessä. Yhdessä kokeminen sekä kokemusten jakaminen on tärkeää. Vuorovaikutuksellisessa tukemisessa liikutaan tämänhetkisen tilanteen ja tulevaisuuden välillä. Tavoitteena on asiakkaan kokemus voimaantumisesta. Se on sisäistä voimantunnetta joka syntyy omien oivallusten kautta. Voimaantumista tapahtuu myös sosiaalisissa kontakteissa muiden ihmisten kanssa. (Vilén, Leppämäki, Ekström 2005, 23–24, 26.)

Jokaisella yksilöllä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja elinoloihinsa. Toiset yksilöt tarvitsevat kuitenkin apua näiden voimavarojen löytämiseen. Löytäessään omat voimavaransa yksilö saavuttaa paremman hyvinvoinnin elämässään. Yksilön voimaantumista voidaan tukea ja edistää ja se on prosessi, jonka onnistumisen kannalta merkittäviä voivat olla valinnanvapaus ja turvallinen ilmapiiri. Keskeistä voimaantumisen prosessissa on asiakkaan motivointi muutokseen. Tähän vaaditaan luottamussuhteen muodostuminen asiakkaan ja työntekijän välille. Muutosten aikaansaaminen asiakkaan elämässä vaatii asiakkaan kokemusta siitä, että hän itse voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Myös ryhmässä voi tapahtua yksilön voimaantumista. Ryhmässä tapahtuva voimaantuminen edellyttää, että kaikki sen jäsenet ovat samanarvoisia ja kukin jäsen päättää omista asioistaan. Ryhmä on yhdessä vastuussa päätöksistään ja ryhmätapaamiset ovat kaikille sen jäsenille vapaaehtoisia. (Mäkinen ym. 2009, 132–133, 135–137.)

4 NUORTEN ELÄMYSRYHMÄN TOTEUTTAMINEN

4.1 Toteutus ja aikataulu

Toteutimme syksyllä 2014 ryhmän ja tuotimme ryhmänohjauksen materiaalipaketin osana Työyhteisöt ja kehittäminen – opintokokonaisuutta. Olimme käyneet keskusteluja Nuorten turvatalon työntekijän kanssa keväällä ja syksyllä 2014 ja sopineet Espoon alueen koulujen kanssa vierailuista kouluissa keväällä ja syksyllä 2014. Alueen koulujen kuraattorit olivat olleet yhteistyössä sekä meidän, että Nuorten turvatalon kanssa ryhmän aloittamisen edistämiseksi. Yhteistyö Espoon alueen koulukuraattoreiden sekä alueen sosiaalityöntekijöiden kanssa varmisti sen, että saimme ryhmäämme juuri ne nuoret, jotka ryhmästä hyötyisivät eniten. Ryhmämme tavoitteena oli tukea nuorten sosiaalisia suhteita sekä ehkäistä nuorten yksinäisyyttä ja mahdollista syrjäytymistä. Yhteistyö tahojen kanssa, jotka tuntevat nuoret hyvin, mahdollisti näiden nuorien mukaan saamisen ryhmään. Koulukuraattorit ja sosiaalityöntekijät suosittelivat ja mainostivat ryhmää vielä erikseen nuorille, joiden kokivat hyötyvän tavoitteellisesta ryhmätoiminnasta. Yhteistyö eri tahojen kanssa, yhdessä kouluihin jalkautumisen kanssa mahdollisti parhaimman lopputuloksen.

Otimme toteutuksessa huomioon kohderyhmän ikäjakauman. Työskentelimme alaikäisten nuorten kanssa ja se tuli ottaa huomioon toiminnassamme. Olimme tehneet nuorille ja heidän vanhemmilleen saatekirjeen (LIITE 3) sekä Vanhempien kirjallisen suostumuksen (LIITE 4) Nuorten Elämysryhmään osallistumista varten, jotka tuli palauttaa huoltajan allekirjoituksella varustettuna. Lisäksi nuorten asioita käsiteltiin ja käsitellään luottamuksellisesti sekä vaitiolovelvollisuus huomioon ottaen. Painotimme ryhmätoiminnan alkaessa luottamuksellisuutta. Tarvittaessa reflektoimme opinnäytetyömme työelämän puolelta ohjaajaamme Minttu Kauppista. Tarpeen vaatiessa olimme yhteydessä myös opinnäytetyötämme ohjaavaan opettajaan.

Tavoitteenamme oli toteuttaa nuorille suunnattu suljettu ryhmä syksyn 2014 aikana ja osallistaa nuoria ohjattuun toimintaan, joka ei ole maksullista. Mukaan pääseminen ei edellytä hyvää sosioekonomista asemaa. Lisäksi teimme materiaalin liittyen ryhmänohjaamiseen omien kokemusiemme ja teorian pohjalta. Hyödynsimme Internetiä toimintaympäristönä eli käytimme Facebookia yhteydenpidossa ryhmäläisten kanssa.

4.2 Viestintä ryhmässä

Virtuaaliryhmän viestinnästä ja kommunikoinnista tulee sujuvampaa, jos ryhmän jäsenet tapaavat toisiaan myös kasvotusten. Tällöin mahdollistetaan se, että keskustelijat voivat kuvitella virtuaalimaailmassakin toisen kasvot ja äänensävyyn osaksi keskustelua. Monet nykypäivän ryhmistä ovatkin tavallisen ryhmän ja virtuaaliryhmän sekoituksia. Tämä tarkoittaa sitä, että osa ryhmän jäsenten välisestä viestinnästä käydään kasvokkain ja osa virtuaalimaailmassa. (Kopakkala 201, 34.) Myös meidän ryhmässämme tapahtui kohtaamista verkossa ja itse ryhmätilanteissa.

Viestinnän tärkeimpiä avainsanoja sosiaalialalla ovat selkeys, vastaanottajalähtöisyys sekä yksiselitteisyys. Luonteeltaan viestinnän tulee olla muun muassa aktiivista, avointa ja johdonmukaista. Myös uskottavuus on tärkeää. Edellä mainittujen sanojen merkitystä käytännössä tulee pohtia. (Roivas & Karjalainen 2013, 104.)

Roivas & Karjalainen (2013, 104) jatkavat, että ympäristö, jossa viestitään, ovat monimuotoisia ja niihin liittyy omat häiriötekijät. Häiriötekijöiksi voidaan kokea teknologia tai toiset ihmiset. Lisäksi täytyy kiinnittää huomiota viestinnän välineisiin, tapoihin ja muotoihin. Esimerkiksi tietynlaisen viestimisvälineen peittäminen voi haitata viestintää. Viestintään vaikuttavat myös viestijän taustat.

Työntekijälle on tärkeää tuntea keskustelukumppaninsa tai keskustelukumppaniensa taustat. Taustat tulee ymmärtää laaja-alaisesti eli keskustelukumppanin taustoja ovat muun muassa keskustelukumppanin ennakoasenteet ja toiveet sekä pelot. Taitava viestijä pystyy hahmottamaan viestinnän avaruuden kokonaiskuvan eli viestijällä on selkeä kuva, mitkä uhkatekijät voivat estää viestintää ja samalla viestijällä on ratkaisu viestinnän ongelmien ratkaisemiseksi. (Roivas & Karjalainen 2013, 104–105.)

Viestinnällä on myös käännteinen puoli. Viestijä voi tietämättään omalla viestinnällään tai viestimättömyydellään kasvattaa asiakkaan kärsimystä. Vaikeassa tilanteessa oleva ihminen kuitenkin aistii herkästi sellaisia asioita, joihin huomio ei kiinnity. Viestijän tulee kiinnittää huomiota siihen, kenelle viestinsä osoittaa ja miten. Viestinnässä tarvitaan ammatillista herkkyyttä. (Roivas & Karjalainen 2013, 105.)

4.3 Ryhmätapaamiset

Syksyllä 2014 kokoontuimme Elämysryhmän kanssa seitsemän kertaa, joista kolme kertaa vietimme turvatalon tiloissa ja neljällä kerralla meillä oli nuorten toivoma retkikohde. Ryhmäkerroille me ohjaajat valmistimme Nuorten turvatalon tarjoaman välipalan tai retkieväät. Ryhmäkerroilla mahdollistettiin nuorten tutustuminen toisiinsa sekä ryhmäytyminen koko ryhmän kanssa. Ryhmäkerrat tarjosivat nuorille yhteisiä kokemuksia sekä yhteistä, osallistavaa toimintaa. Retkikohteet tarjosivat nuorille mahdollisuuden toimia yhteistyössä ryhmäläisten kanssa. Lisäksi retkikohteet tarjosivat näkökulmia tulevaisuuteen esimerkiksi mahdolliseen tulevaan ammattiin tai koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Retkikohteissa nuoret olivat yleisesti avoimempia kuin turvatalon kerroilla. Myös nuorten kunnioitus työstään kertovia asiantuntijoita kohtaan oli positiivista.

4.3.1 Tutustuminen ja ryhmätoiminnan suunnittelu

Ensimmäisellä ryhmätapaamisella tavoitteenamme oli tutustua toisiimme erilaisia keinoja käyttäen. Tavoitteenamme oli myös luoda yhdessä nuorten kanssa ryhmälle säännöt ja toimintaperiaatteet sekä madaltaa heidän kynnystään osallistua ryhmään myös jatkossa. Ilmoittautumisten jälkeen odotimme ensimmäiselle ryhmäkerralle kahdeksaa osallistujaa. Olimme tietoisia siitä, että osa näistä ilmoittautuneista saattaisi jäädä saapumatta, mutta odotimme silti ensimmäistä kertaa innolla. Ilmoittautumisen yhteydessä osallistujilta oli kerätty puhelinnumerot ja muistutimmekin tekstiviesteillä ryhmäläisiä illan tapaamisesta. Olimme suunnitelleet ensimmäiselle kerralle ohjelmaa, joka piti sisällään pitsojen tekoa, tutustumisleikkejä sekä yleistä kuulumiskierrosta kuvia apuna käyttäen. Olimme myös suunnitelleet tavan, jolla ryhmän säännöt, odotukset sekä tuleva ohjelma käytiin nuorten kanssa läpi. Ideana oli nuorten kanssa yhdessä isoille papereille kirjoittaa ajatuksia lauseista, jotka olimme kirjoittaneet ajatustyön tueksi. Lauseet olivat positiivisen ajattelun mukaisia.

Yllätykseksemme kahdeksasta nuoresta seitsemän saapui paikalle ja yksi puuttuvakin nuori oli kuulemamme mukaan tulossa vielä seuraavalla kerralla mukaan toimintaan. Ensimmäinen kerta on ryhmädynamiikan kannalta merkittävä ja tuolloin myös luodaan yhteiset käytännöt ryhmän toimintaa ajatellen. Ryhmädynamiikan kannalta oli harmillista, ettei yksi nuori päässyt ensimmäiselle kerralle osallistumaan.

Espoon Nuorten turvatalon tilat sijaitsevat kolmannessa kerroksessa ja kynnyksen madaltamiseksi sovimme, että toinen ohjaajista menee ensimmäisellä kerralla nuoria alas vastaan ja tuo heitä sitten kolmanteen kerrokseen jossa toinen ohjaajista on nuoria vastassa. Ryhmätapaaminen alkoi pienellä esittelykierroksella, jossa apuna käytimme erilaisia kuvakortteja. Me ohjaajina myönsimme nuorille jännittävämme ja se varmasti rentoutti myös nuoria, sillä tilanne oli heistäkin varsin jännittävä. Kuulumiskierroksen jälkeen aloitimme pitsojen teon ja pitsojen ollessa uunissa nuoret täyttivät seinillä olleita isoja paperiarkkeja, joiden

pohjalta muotoutui ryhmän säännöt, tavoitteet ja ohjelmarunko. Pitsojen syönnin lomassa jokainen sai kertoa jotakin omasta pitsastaan ja nimetä pitsansa. Ryhmäkerran aikana leikimme myös tutustumisleikkiä, jolloin nuoret saivat kertoa itsestään haluamiaan asioita muulle ryhmälle. Yhteinen kaksituntinen meni nopeasti. Lopuksi muistutimme nuoria vielä puuttuvista vanhempien kirjallisista suostumuksista sekä muistutimme seuraavasta kerrasta ja sen ohjelmasta.

Ensimmäisellä kerralla meitä ohjaajia yllätti se, kuinka avoimesti nuoret omasta elämästään ja omista asioistaan muille ryhmäläisille kertoivat. Ensimmäisestä kerrasta meille ohjaajille jäi erittäin hyvä tunne, joka oli merkittävä myös tulevien ryhmäkertojen kannalta. Uskomme ettei ollut sattumaa, että lähes kaikki nuoret tulivat ensimmäisellä kerralla paikalle, vaan se kertoi paljon ahkerasta jalkautumistyöstämme kouluihin ja koululuokkiin. Näin olimme tehneet itseämme jo tutuksi nuorille ja heidän on ollut helpompi tulla mukaan ryhmään. Nuorten turvatalon työntekijätkin olivat hieman hämmästyneitä ensimmäisen kerran osallistujamäärästä sekä hyvin onnistuneesta paperiarkkityöskentelystä. Mielestämme nuoriin teki vaikutuksen suuresti se, että me ohjaajat emme katsoneet nuoria ylhäältä päin vaan olimme samalla tasolla.

Uskomme, että nuorten mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun sekä sääntöjen laadintaan vahvisti nuorten tunnetta siitä, että heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteillään on merkitystä. Mukava, rento ja nuoria kuunteleva ilmapiiri mahdollisti jokaisen olemisen omana itsenään sekä tunteen siitä, että aikuinen kuuntelee ja on läsnä. Ohjaajina me myös hakeuduimme nuorten joukkoon ja otimme kysymyksissä ja kommentteissa huomioon myös hiljaisemmat nuoret. Loimme ryhmään luottamuksellisen ilmapiirin erilaisten harjoitusten kautta, kuten esimerkiksi käyttämämme kuvakortit sekä erilaiset tutustumisleikit. Hiljaisemmatkin nuoret uskalsivat kertoa itsestään henkilökohtaisia asioita, joita emme ohjaajinaakaan osanneet ensimmäisellä kerralla odottaa. Tämä osoitti luottamusta meitä ohjaajia sekä muuta ryhmää kohtaan.

4.3.2 Elokuvailta

Toisella kerralla toteutimme nuorten toivoman elokuvaillan, jolloin tavoitteenamme oli edelleen tutustua toinen toisiimme sekä osoittaa nuorille, että heidän mielipiteensä ryhmän toiminnasta ja sen suunnittelusta on meille ohjaajille tärkeä ja se tullaan ottamaan huomioon toimintaa suunniteltaessa. Toiselle kerralle olimme sopineet ohjelmaksi elokuvan katsomisen Nuorten turvatalon tiloissa. Elokuvasi valikoitui autoelokuva Need for Speed. Ensimmäisen kerran jännityksen jälkeen saimmekin jännittää kuinka moni näistä nuorista tulisi toisella tapaamiskerralla paikalle. Toisellakin kerralla saimme mukaan seitsemän poikaa, josta olimme erittäin iloisia. Eräs nuorista lähetti päivällä viestin, ”kuinka mukavaa on, että tänään taas nähdään Elämysryhmässä”, vaikka edellisellä viikolla samaiselta nuorelta oli tullut ainoastaan ”jaa”-viesti kerrottaessa alkavasta Elämysryhmästä. Tämä käyty viestikeskustelu osoitti, että nuori kokee itsensä ryhmän jäseneksi ja osallistuu mielellään tulevaan ryhmäkertaan. Lisäksi nuoren asenteessa ja osallisuudessa oli havaittavissa selkeä suunnan muutos, jolloin myös ryhmäytyminen muiden nuorten kanssa selkeästi parani.

Elokuvan katselun lisäksi suoritimme nuorten kanssa äänestyksen tulevista ryhmäkerroista, koska kaikki ensimmäisellä kerralla sovitut retkikohteet eivät olleet toteutettavissa aikataulullisista syistä. Äänestäminen opetti nuorille demokraattista toimintatapaa ja he osasivat näin jo valmistautua siihen, etteivät kaikki halutut retkikohteet välttämättä toteudu. Nuoret myös jo valmistautuivat siihen, että vaihtoehtoisissakin paikoissa voidaan saada hyvä ryhmäkerta aikaiseksi. Äänestäminen lisäksi vahvisti osallisuuden tunnetta sekä aktiivisena kansalaisena toimimista. Elämysryhmä oli turvallinen paikka harjoitella aktiivisen kansalaisen taitoja sekä vahvistaa osallisuuden tunnetta. Äänestyksen pohjalta saimme laadittua ohjelmarungon seuraaville kerroille ja näin tiedotettua myös nuorten vanhempia tulevista ryhmätapaamisista ja mahdollisista aikataulun muutoksista. Elokuvan katselun jälkeen vaihdoimme nuorten kanssa muutaman sanan elokuvasta, jonka jälkeen muistutimme seuraavasta kerrasta ja saatoimme nuoret kotimatalle.

Elokuvaillan jälkeen pohdimme, olisiko elokuvaillan pitänyt olla toisenlainen. Nuoret itse saivat valita elokuvan ja emme tiedäneet sen kestoa etukäteen. Elokuvan ollessa hieman liian pitkä ei jäänyt aikaa varsinaiselle suunnitellulle elokuvan purulle ja muulle keskustelulle. Nuoret olivat elokuvan jälkeen hieman väsyneen oloisia ja kotiinlähdön kiire oli suuri. Arvioimme silloisen tilanteen ja tulimme siihen tulokseen, ettei tuolloin ollut oikea aika pidemmälle keskustelulle. Työntekijät olivat tyytyväisiä osallistujamäärään.

4.3.3 Lasersota Megazonessa

Kolmas kerta toteutettiin nuorten toiveita kuunnellen. Poistuminen Turvatalon tiloista mahdollisti meidän ohjaajien mielestä avoimemman keskustelun ja kolmannen kerran tavoitteena oli lisätä ryhmäläisten yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä vahvistaa ryhmäytymistä. Jokainen pojista alkoi myös pikku hiljaa löytää omaa paikkaansa ryhmässä sekä suhde muihin ryhmän nuoriin selkiytyi. Kolmannella kerralla teimme retken Ruoholahteen Megazoneen. Olimme sopineet nuorten kanssa tapaamisen turvatalolle, josta lähdimme yhtä matkaa junalla kohti määränpäättä. Eräs nuorista ilmoitti päivän aikana olevansa sairaana ja näin ollen matkaan lähdettiin seitsemän nuoren voimin. Ruoholahteen saapumisen jälkeen söimme eväät ennen pelimme alkua.

Olimme varanneet kaksi 22 minuutin peliä ja olimme pyytäneet, että ryhmämme saisi olla samassa joukkueessa. Kerroimme Megazonen henkilökunnalle millainen ryhmä on tulossa pelaamaan. Saimme pelata kaikki samassa joukkueessa. Koska kyseessä oli sotapeli, teimme nuorten kanssa yhdessä suunnitelman. Nuoret keskustelivat hyvässä hengessä pelaajien kanssa. Joukkueena pelaaminen onnistui hyvin ja joukkuehenki oli hyvä. Samassa joukkueessa pelaaminen ja yhteisen kotipesän puolustaminen loi ryhmäläisille yhteenkuuluvuuden tunteen. Yhteinen määränpää myös vahvisti ryhmään kuulumisen tunnetta ja toi mukanaan onnistumisen kokemuksia.

Pelin jälkeen lähdimme yhtä matkaa kohti juna-asemaa ja turvataloa. Matkalla Megazoneen sekä paluumatkalla turvatalolle kävimme nuorten kanssa aktiivista keskustelua eri teemoista, joita nuoret nostivat esille, esimerkiksi kiusaaminen ja päihteet. Nuoret keskustelivat myös keskenään ilman aikuisten ohjausta. Nuoret olivat tykänneet Megazonesta erittäin paljon ja olivat mielissään, että retki sinne oli saatu järjestettyä. Saavuttuamme turvatalolle päästimme nuoret lähtemään kotia kohti.

4.3.4 Tutustuminen elokuvateatterin kulisseihin

Neljännän kerran tavoitteeksi asetimme uusien mahdollisuuksien esiin tuomisen nuorille, esimerkiksi tulevaa Työelämään tutustumisjaksoa varten tai mahdollista tulevaisuuden työpaikkaa varten. Halusimme tarjota nuorille elämyksen paikasta, johon heillä ei mahdollisesti tulisi itse lähdettyä tai päästyä, ja saada näin heitä näkemään uusia mahdollisuuksia tulevaisuuteensa. Neljännellä kerralla ryhmäkoheesio alkoi olla jo verrattain vahvaa ja sitä haluttiin vahvistaa edelleen. Neljännelle tapaamiskerralle olimme sopineet tutustumiskäynnin Sellon Finnkinnon elokuvateatterin kulisseihin. Sovimme nuorten kanssa, että tapaamme turvatalolla ja lähdemme siitä yhdessä Selloon. Tällä kertaa mukaan saatiin seitsemän nuorta.

Elokuvateatterilla meitä oli vastassa työntekijä, joka opasti meitä puolentoista tunnin ajan elokuvateatterin alueilla, joihin pääsee vain henkilökunta. Nuoret saivat muun muassa valmistaa popcornia sekä saivat vierailusta myös ajatuksen hakeutua TET-jaksolle eli työelämäntutustumisjaksolle elokuvateatteriin ja esittelijämme mukaan se on täysin mahdollista. Myös mahdollisena työpaikkana elokuvateatteri kiinnosti nuoria. Vierailun jälkeen vaihdoimme nuorten kanssa ajatuksia siihen astisista Elämysryhmän tapaamisista. Nuoret olivat pitäneet ryhmästä ja totesimme yhdessä, että ryhmäkerrat olivat sujuneet varsin nopeasti. Yhdessä todettiin myös, että olimme ryhmämme yhteisen matkan puolivälissä.

Vierailu elokuvateatteriin oli erittäin onnistunut ja puhetta siitä riitti myös matkalla takaisin turvatalolle.

Nuoret alkoivat puhua siitä, kuinka he toivoisivat Elämysryhmää jatkossakin. Työntekijöiden kanssa tästä keskusteltiin ja todettiin, että ryhmä on nuorille merkityksellinen. Ohjaajina pohdimme, olisiko meidän pitänyt suunnitelmasta poiketen mennä vielä Nuorten turvatalolle takaisin ja pitää yhteinen loppukeskustelu siellä. Tällöin olisimme saaneet ryhmäkerran paremmin kasaan. Tällöin se olisi voinut olla eheämpi kokonaisuus.

4.3.5 Vierailu Leppävaaran paloasemalle

Viidennen kerran tavoitteeksi asetimme myös uusien mahdollisuuksien tarjoamisen tulevaisuuden ammattia ajatellen. Halusimme rohkaista nuoria vuorovaikutukseen heille vieraiden ihmisten kanssa ja rohkaista nuoria tekemään ja kokemaan uusia asioita. Edelleen ryhmän tavoitteina oli ryhmäytymisen sekä sosiaalisten suhteiden vahvistaminen. Tällä kerralla menimme tutustumaan Leppävaaran paloasemalle, sillä varauksella, ettei hälytysajoja ole ja paikalla on henkilökuntaa ja pelastuskalustoa. Tällä kertaa mukana oli kuusi nuorta. Lähdimme yhdessä matkaan Turvatalolta. Matkalla huomasimme, että paloasemalta lähti juuri hälytysajoneuvo hälytysajoon. Nuoret miettivät retken onnistumista. Onneksemme meitä oli vastassa joukko pelastuslaitoksen ammattilaisia, jotka kahden tunnin ajan kertoivat meille työstään ja esittelivät meille kalustoaan ja tilojaan. Ryhmäläiset kyselivät aktiivisesti pelastuslaitoksen arjesta ja henkilökunnan työstä. Lisäksi ryhmäläiset näkivät hälytysajoon lähtemisen, sillä kesken vierailumme tuli ambulanssille hälytystehtävä. Vierailun jälkeen keskustelimme nuorten kanssa vierailusta ja puhuimme myös siitä, että ryhmäkertamme lähenevät loppuaan. Nuoret tuntuivat hieman haikeilta.

Työntekijöiltä saimme muistutuksen siitä, että ryhmän lopettamisen tärkeys on suuri. Lisäksi ryhmäläisiä tulee valmistaa ryhmän loppumiseen ja viimeisestä

kerrasta tulee tehdä erityinen. Saimme ajatuksen tehdä ryhmäläisillemme todistukset (LIITE 5) ryhmään osallistumisesta.

4.3.6 Hohtokeilaus

Kuudes kerta toteutettiin nuorten toiveita kuunnellen, jolloin he pääsivät yhdessä tekemään ja kokemaan. Ryhmä läheni tässä vaiheessa jo loppuaan ja sosiaalisten suhteiden vahvistaminen oli keskiössä. Ohjaajina toiveenamme oli, että ryhmän aikana muodostuneet uudet kaverisuhteet kantaisivat myös ryhmän päätyttyä ja tätä halusimme ehdottomasti tukea. Kuudennella kerralla teimme retken kauppakeskus Sellon keilahalliin hohtokeilaamaan. Paikalla tällä kertaa oli seitsemän nuorta ja kahdeksas nuorista ilmoitti, ettei voi enää osallistua koska vanhemmat sitä mieltä, että illat ovat jo niin pimeitä. Ryhmästä pois jäännistä keskusteltiin nuoren kanssa puhelimitse ja ymmärrettiin nuoren vanhempien päätös liittyen myös pitkään kotimatkaan. Ryhmän muut nuoret eivät juuri reagoineet yhden nuoren poisjääntiin, sillä kyseinen nuori osallistui kahdelle elämyskerralle. Keilaus sujui mukavasti ja matkalla keilahallille ja takaisin Nuorten turvatalolle juttelimme nuorten kanssa aroistakin aiheista avoimesti, kuten kiusatuksi tulemisesta. Keskustelimme myös muista auttavista tahoista kuin Nuorten turvatalosta. Muistutimme myös nuoria viimeisestä tapaamisesta seuraavalla viikolla.

Nuoret olivat hieman haikeissa tunnelmissa ja Nuorten turvatalon työntekijöiden kanssa ilta käytiin läpi perusteellisesti. Näin pääsimme myös ohjaajina reflektoidaan omia tuntemuksiamme ryhmän lähenevästä päättymisestä. Työntekijöiden kanssa pohdimme muun muassa, että nuoret ovat osoittaneet luottamuksensa ohjaajiin, koska nuoret pystyivät puhumaan aroistakin asioista ohjaajille.

4.3.7 Viimeinen ryhmätapaaminen

Viimeisen kerran tavoitteena oli ryhmän päätökseen saattaminen sekä palautteen keruu nuorilta. Halusimme viimeisellä kerralla myös muistella menneitä ryhmäkertoja kuvaamamme videon avulla. Viimeinen kerta opetti meille, että kaikki asiat tulee tarkistaa ennen kuin varsinainen työ on suoritettava. Videokamerasta, jolla olimme ryhmäkertoja kuvanneet, puuttui johto, jolla video saataisiin ryhmän nuorille esitettyä. Etsinnän jälkeenkään johtoa ei löytynyt, joten video jäi esittämättä. Nuoret ottivat tiedon vastaan haikean oloisina, mutta asiallisina. Menneitä ryhmäkertoja muisteltiin muilla tavoin, esimerkiksi keskustelemalla ja palautteen keruun avulla.

Seitsemän nuorta saapui turvatalolle viideltä ja aloitimme viimeisen kerran mokkapaloilla ja yhteisellä jutustelulla, minkä lomassa teimme myös pientä tulevaisuuden pohdintaa nuorten kanssa. Tulevaisuuden pohdinta osoittautui nuorille erittäin haastavaksi ja onneksi olimme miettineet myös muita palautteen keräystapoja. Tulevaisuuden pohdinnan jälkeen pelasimme muutaman kierroksen tietokilpailua, koska videon katselu ei onnistunut. Tunnelma ryhmässä keveni ja tämän jälkeen jaoimme palautelomakkeen (LIITE 2) nuorille ja he saivat rauhasa niitä täyttää. Palautteen keräyksen jälkeen, istuimme piiriin ja jaoimme jokaiselle nuorelle nimellä varustetun paperin. Ideana oli, että jokainen kirjoittaisi jokaisesta paperiin jotakin positiivista muista ryhmäläisistä. Tämä sujui nuorten kanssa erittäin mukavasti ja jokainen kirjoitti mukavia asioita.

Ryhmäkerta läheni loppuaan ja lopuksi kävimme läpi vielä tunnelmakierroksen. Jokainen sai kertoa vapaasti, mikä on ryhmästä päällimmäisenä jäänyt mieleen ja mitkä tunnelmat olivat sillä hetkellä, kun ryhmä lähestyi loppuaan. Tunnelmien jälkeen jaoimme nuorille vielä askartelemamme todistukset (LIITE 5) nuorille ryhmästä ja toivotimme nuorille hyvää syksyn jatkoa ja tsemppiä jatsoon.

5 PÄÄTTÄMINEN, ARVIOINTI JA TULOKSET

5.1 Päätämismuoto ja ryhmätoiminnan arviointi

Projekteilla on selkeä päättämispiste. Päätäminen voi olla mahdollista tehdä myös kesken projektin, esimerkiksi jos raporttia ei saada valmiiksi. Projektin päättäminen koostuu muun muassa tulosten lopullisesta tarkistamisesta, dokumentoinnin viimeistelystä ja arkistoinnista ja loppuraportista. Lopuksi saatu tulos siirretään tilaajalle ja työstetään mahdollisia jatkotoimenpiteitä. (Pelin 2011, 345, 347.)

Ryhmätoiminnan arvioinnilla tarkoitetaan yleensä ryhmän toimintaa arvottavaa tarkastelua, joka tapahtuu ryhmän aikana ja sen jälkeen. Arvioinnin toivotaan tuottavan hyödyllistä tietoa jatkoon kannalta sekä sen toivotaan perustuvan järjestelmällisiin keruumenetelmiin. Arviointi voi olla esimerkiksi joko ryhmän itsearviointia, ohjaajien tai taustaorganisaation tekemää arviointia tai näiden yhdistelmiä. Tätä arvioinnissa saatua tietoa käytetään muun muassa suunniteltaessa vastaavaa toimintaa, sillä myös tuodaan näkyväksi mitä muutosta on saatu aikaan. Ryhmätoiminnan arviointi voidaan vielä jakaa neljään osatekijään, joita ovat; reaktio, oppiminen, muutos ja hyöty. Reaktiolla tässä yhteydessä tarkoitetaan välittömiä vaikutuksia, joita ryhmätoimintaan osallistunut henkilö on ryhmästä saanut. Näitä voivat olla esimerkiksi erilaiset kokemukset ja elämykset. Oppimisella taas tarkoitetaan niitä tietoja ja taitoja, joita ryhmätoimintaan osallistuneet nimeävät ryhmän edetessä oppineensa. Muutoksella tässä yhteydessä tarkoitetaan opitun asian käyttöönottoa omassa, varsinaisessa elämässä. Usein ryhmätoiminnassa aikaansaatu varsinainen muutos näkyy vasta ryhmätoiminnan jälkeen. Hyödyt tässä tapauksessa taas ovat ne edut tai haittojen vähenevät, joiden voidaan olettaa aiheutuneeksi muutoksesta, jonka ryhmätoiminta on saanut aikaan. Hyödyt voivat olla määrällistä tai laadullista. Yleensä tätä saatua hyötyä ei kannata pohtia heti ryhmätoiminnan jälkeen, mutta niitä voi toki

pohtia jo ryhmätoiminnan aikana. (Kivelä & Lempinen 2010, 46–48.) Seuraavissa luvuissa kerromme saamamme palautteen.

5.2 Palautteen teoreettiset lähtökohdat

Palautetta tulisi lähestyä useasta eri näkökulmasta. Palautteessa on aina monia tasoja ja osa-alueita. Ihmisten välillä tapahtuu jatkuvasti sanallista ja sanatonta palautteen antoa ja saantia. Palaute on jatkuvasti mukana jokapäiväisessä työssä. Sanallinen palaute on vain yksi osa palautetta. Sanallista palautetta voidaan antaa ja saada niin kirjoitettuna kuin puhuttunakin. Edelleen tärkein palautteen anto- ja saantimuoto on sanallisesti ja suullisesti annettu palaute. Tällöin ihminen voidaan kohdata kokonaisvaltaisesti. Kasvotusten tapahtuvassa palautetilanteessa voidaan myös arvioida muita palautteen antamisen muotoja kuten sanatonta palautetta ja havainnointia. Voidaan tehdä päätelmiä esimerkiksi ihmisen eleistä, ilmeistä ja äänensävyistä. (Ranne 2006, 11–12.)

Kirjoitettu sanallinen palaute voi olla monipuolista sekä tehokasta. Hyvin onnistuessaankin kirjoitettu palaute jää kapeammaksi ja on hitaampaa kuin suullinen ja etenkin kasvotusten annettu palaute. Kasvotusten tapahtuvan palautteenannon etu on, että sanomisiaan pystyy muokkaamaan ja tarvittaessa korjaamaan. Kirjallisesti annetussa palautteessa taas palautteen antaja joutuu miettimään palautteen sanallista muotoa huolellisemmin ja tarkemmin, tämän voidaan katsoa olevan kirjallisen palautteen etu. (Ranne 2006, 13.)

Usein laadittu palautelomake sisältää sekä valmiita eli strukturoituja kysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Valmiit vastausvaihtoehdot ovat usein hyödyllisiä silloin kun vaihtoehtoja ei ole kovin monta ja ne ovat helposti määriteltävissä. Avoimilla kysymyksillä saadaan arvokasta tietoa vastaajalta hänen omilla sanoiltaan. Avoimet kysymykset kannustavat suhtautumaan kysymykseen henkilökohtaisemmin ja näillä kysymyksillä voidaan joskus saada arvokkaampaa tietoa kuin

valmiilla kysymyksillä. Avovastausmahdollisuus on usein paikallaan silloin, kun kysytään jotakin arkaluontoista. (Salmela 1997, 88.)

Sanattomaan palautteeseen tulisi palautteen kerääjän myös kiinnittää huomiota. Sanallisen palautteen annon tulee olla yhtenevä sanattoman palautteen kanssa. Mikäli nämä kaksi ovat ristiriidassa keskenään, sanaton palaute yleensä peittää sanallisen. Myös tämän asian takia rehellisyys palautetilanteessa on tärkeää. Sanattoman palautteen antamiseen ja saantiin kuuluu myös aistien kautta saatu palaute. Suuri osa palautteesta annetaan ja vastaanotetaan tiedostamatta ja automaattisesti. (Ranne 2006, 15.)

Nuorten Elämysryhmän palautteen keruun osalta tuli erityistä huomiota kiinnittää nimenomaan sanattomaan palautteeseen. Varsinaisessa palautteen keruutilanteessa nuoret olivat vähäsanaisia, vaikka toki kirjallista ja sanallistakin palautetta jonkin verran saimme. Nuoret olivat palautteen annossa kuitenkin vähäsanaisia ja tästä syystä sanaton palaute sekä suuri osallistumisprosentti nousi arvokkaaksi palautteenmuodoksi, se kertoi meille sen, että nuoret olivat viihtyneet ryhmässä.

5.3 Palautteen merkitys ja prosessi

Palaute on osa ryhmäilmiötä ja kuuluu olennaisesti osaksi ihmisten välistä vuorovaikutusta. Ryhmässä annetun palautteen kautta ryhmän näkemykset ja kokemukset tulevat muiden ryhmäläisten tietoisuuteen ja ryhmän yhteiseen käyttöön. Annetun ja saadun palautteen perusteella ryhmä voi säädellä toimintaansa niin, että toiminta tyydyttää kaikkia ryhmän jäseniä. Palautteella on suuri merkitys yksilön oppimisen ja kehittymisen kannalta. (Ranne 2006, 20, 23.)

Palauteprosessi alkaa aina palautteen hankinnasta ja annosta. Näitä vaiheita seuraa palautteen vastaanotto. Tämän jälkeen seuraa palautteen käsittely sekä palautteen vaikutus varsinaiseen toimintaan. Palautteen keruu voi tapahtua yksi-

lön tai ryhmän toteuttamana, se voi olla tietoista tai tiedostamatonta, järjestelmällistä tai sattumanvaraista. Keruuvaiheen tulee olla riittävää, jotta vastaanottovaiheessa on riittävästi analysoitavaa materiaalia. On parempi, mitä laajemmin, säännöllisemmin ja runsaammin palautetta kerätään. Tällöin saadaan enemmän tietoa käyttöön ja tällöin palaute antaa monipuolisemman kuvan käsiteltävästä asiasta. Palautteen keruun ongelma on se, että se jää usein niukaksi. Tähän vaikuttavia tekijöitä on keruun jaannon satunnaisuus, kapea-alaisuus ja niukkuus. (Ranne 2006, 28–29.)

5.4 Palaute Elämysryhmän jäseniltä

Keräsimme Elämysryhmältämme palautetta jokaiselta ryhmäkerralta ja kokosimme sitä päiväkirjaan. Lisäksi viimeisellä ryhmäkerralla toteutimme kirjallisen palautekyselyn, jossa oli kahdeksan avointa kysymystä sekä kaksi vastausvaihtoehtoa varustettua kysymystä. Lisäksi keräsimme viimeisellä ryhmäkerralla palautetta suullisen keskustelun kautta sekä pohdimme yhdessä ryhmäläisten tulevaisuutta sekä ryhmästä saatuja kokemuksia ja niiden muistamista tulevaisuudessa, esimerkiksi viiden vuoden kuluttua.

Ryhmäläisiltä kerättiin ajatuksia siitä, miksi he ovat tulleet mukaan Elämysryhmän toimintaan. Yleisimmäksi tekijäksi mainittiin koulu ja siihen liittyvät tekijät kuten kuraattoreiden ohjaus ryhmään sekä meidän ryhmän ohjaajien tekemät vierailut kouluihin. Myös erilaiset yksittäiset retket eri kohteisiin sekä ystävien suositukset koettiin merkittäviksi. Lisäksi ryhmän ensimmäinen tapaamiskerta koettiin osallistumista lisäävänä tekijänä. Uskomme, että nuorten äänen kuuleminen ja mielipiteiden huomioon ottaminen ovat lisänneet ryhmään osallistumista sekä yhdessä suunniteltu erilainen toiminta.

Pyysimme ryhmäläisiltä kokonaisarviointia Likertin asteikolla 1–5, jossa yksi tarkoitti, ettei pitänyt ryhmästä lainkaan ja viisi, pidin ryhmästä todella paljon. Halutessaan sai valita myös kohdan kolme, jolloin ryhmäläisen mielipide asiaan oli

neutraali. Keskiarvoksi vastausten perusteella saatiin noin 4,86. Ryhmä oli siis kaikin puolin onnistunut kokemus nuorille. Nuorilta kysyttiin ryhmän onnistumiseen johtaneita tekijöitä, kehittämideoita tulevaisuuden varalle sekä asioita, jotka yllättivät ryhmän aikana. Onnistuneiksi asioiksi nuoret mainitsivat ryhmän järjestämisen, erilaiset retket sekä hauskan pidon. Vaikka palautteista tuli esiin, että ryhmässä kaikki oli onnistunutta, silti nuoret esittivät myös asioita joita olisi voitu tehdä toisin. Esimerkiksi nuoret olisivat halunneet päästä erilaisiin retkikohteisiin, joita kaikkia ei alkuperäisen suunnitelman mukaan voitu toteuttaa. Myös enemmän toimintaa kaivattiin. Yllätyksiksi mainittiin ryhmä kokonaisuudessaan, ryhmän säännöt, erilaiset tapahtumat sekä ensimmäinen ryhmäkerta. Pohtiesamme miksi säännöt koettiin yllättäviksi, tulimme siihen tulokseen, että yllättäviksi ne on koettu niiden positiivisen sävynsä kautta sekä siksi, että nuoret saivat itse ne laatia. Usein säännöt koetaan elämässä kielteiseksi asiaksi, jotka määrittämään ylhäältä käsin. Elämysryhmässä säännöt muotoiltiin positiivisuuden kautta sekä nuorten omista lähtökohdista.

Kysyttäessä nuorilta mitä he ryhmältä odottivat, esiin tuli hauskanpito, uudet kaverit ja ystävät sekä erilaiset retket. Myös kivaa toimintaa ja uusiin ihmisiin tutustumista odotettiin. Nuorilta kartoitettiin odotusten toteutumista kyllä/ei kysymyksellä. Nuoret yksimielisesti olivat sitä mieltä, että odotukset ryhmän osalta toteutuivat. Odotusten toteutumiseen ei näyttänyt vaikuttavan se, että nuoret toivoivat toisenlaisia elämyksiä kuin ryhmässä toteutetut. Tämä osoittaa sen, ettei ryhmän toiminnalla loppujen lopuksi ollut suurta merkitystä. Merkitys näytti olleen sillä, että ryhmälle asetut tavoitteet, kuten uusien kavereiden saaminen toteutuivat. Uskomme, että äänestyskäytäntö retkikohteista oli myös toimiva vaihtoehto. Näin nuoret saivat päättää myös epämieluisemmista retkikohteista mieluisimman.

Nuoret olivat ryhmätoiminnan suunnittelussa keskeisesti mukana. Nuoret kokivat suunnittelun positiivisena ja toimivana. Nuoret osallistuivat aktiivisesti myös ryhmän sääntöjen luontiin ja sen katsottiin olevan hyvä asia. Tarpeelliseksi ja tärkeäksi nuoret kokivat ryhmän kannalta Facebookin käytön ja sen hyödyntä-

misen ilmoituskanavana. Lisäksi Facebookin ryhmä koettiin ”viihtyvänä” sekä kivana muistona. Nuoret halusivat, että Facebookin ryhmä säilytetään vielä ja nuoret toivoivat kuulumisten vaihtoa ryhmänohjaajien kanssa.

Ryhmä oli nuorille merkityksellinen, sillä nuoret haluavat, että vastaavanlainen ryhmä toteutettaisiin Nuorten turvatalolla myös vuonna 2015. Nuoret kertoivat ryhmästä sekä kotona että koulussa. Nuorten mukaan muut nuoret harmittelivat koulussa, etteivät voineet syystä tai toisesta osallistua ryhmään. Ryhmä siis herätti kiinnostusta. Nuoret esittivät kiitosta ryhmästä ja kokivat sen kivana ja hauskana kokonaisuutena.

Yksi ryhmämme jäsenistä sanoi osuvasti, että ”Ennen odotin perjantaita, nyt odotin maanantaita ja kun ryhmä on ohi, odotan taas perjantaita”. Tämä kertoo mielestämme ryhmän merkityksestä nuorelle. Ryhmä on osaltaan onnistunut tavoitteissaan. Ryhmäläisten antama sanallinen palaute jokaisen ryhmäkerran jälkeen on ollut myönteistä. Nuoret ovat saaneet olla mukana sellaisessa ympäristössä, jossa jokaisella on ollut oma paikkansa ja ympärillä turvallisia aikuisia.

Yritimme ryhmän toteuttamisen jälkeen saada nuorilta palautetta ryhmästämme Facebook-ryhmämme kautta. Esitimme Facebook-ryhmässä kysymyksiä noin kuukauden välein ryhmän päättymisen jälkeen helmikuuhun 2015 asti. Emme onnistuneet saamaan nuorilta ryhmän jälkeistä palautetta, vaikka Facebook-ryhmän säästämistä oli toivottu. Nuoret kertoivat Facebook-ryhmässä kaipaavansa Elämysryhmää. Luulemme, että nuoret halusivat säilyttää Facebook-ryhmän muistona Elämysryhmästä, mutta eivät ehkä halunneet sen työllistävän heitä. Nuoret palautteissaan toivoivat kuulumisten vaihtoa Facebookin kautta, eivät palautteen keruuta. Kuulumisia Facebook-ryhmässä on vaihdettu.

5.5 Palaute työyhteisöltä

Saimme työyhteisöltä, mikä esimies mukaan luettuna on kahdeksan hengen suuruinen, myönteistä palautetta ryhmätoiminnastamme. Työyhteisön jokainen jäsen antoi oman henkilökohtaisen, suullisen palautteen. Työyhteisöltä saadussa palautteessa todettiin, että Elämysryhmä oli onnistunut hyvin ja yllättävää oli suuri osallistumisprosentti. Positiiviseksi työyhteisö koki ohjaajien sitoutuneisuuden ryhmään sekä ryhmälle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttamiseen sitoutuminen lopulta johti siihen, että Elämysryhmälle asetetut tavoitteet saavutettiin. Työyhteisö piti hyvänä myös sitä, että me ohjaajina ymmärsimme minkä takia kyseinen ryhmä on luotu ja mikä sen tarkoitus on. Työyhteisö ja me ohjaajina pidimme hyvänä jokaisen ryhmäkerran jälkeen ollutta ryhmäkerran purkukeskustelua. Se antoi mahdollisuuden välittömään reflektointiin.

Työyhteisö oli innostunut nuorten tuottamista ideapapereista ja niiden laadusta. He pitivät tärkeänä, että nuoret olivat itse kirjoittaneet, että haluavat saada uusia kavereita tässä ryhmässä. Nuorten toivoma ohjelma oli työyhteisön mielestä hyvä ja sopi tavoitteisiin. Työyhteisö piti tärkeänä eri retkikohteiden monipuolisuutta ja vaihtoehtoisuutta. Tärkeäksi koettiin myös nuorille tarjottua välipalaa ryhmässä.

Työyhteisö piti erityisen tärkeänä suurta osallistujaprosenttia. Työyhteisön mielestä se kertoi Elämysryhmän merkittävyydestä ryhmän nuorille. Lisäksi työyhteisö nosti esille ensimmäisen ryhmäkerran onnistumisen merkittävyyden sekä jalkautumisemme alueen kouluihin. Työyhteisö kysyikin, mitä teimme ensimmäisellä ryhmäkerralla, koska nuoret innostuivat ryhmästä. Työyhteisön mielestä olimme myös onnistuneet saamaan nuorten luottamuksen ryhmässä. Luottamuksen osoitti se, että nuoret puhuivat toistensa ja ohjaajien kanssa arkaluontaisista asioista avoimesti.

Työyhteisö nosti esille työyhteisön luottamuksen ohjaajiin. Työyhteisö kertoi, että olimme saaneet toteuttaa ryhmän aikalailla omin avuin, vaikka suunnitteluprosessissa oli ollut mukana Nuorten turvatalon työntekijä. Itse toiminta oli kuitenkin ryhmänohjaajien eli meidän vastuulla. Työyhteisö antoi kuitenkin kaiken tukensa meille ohjaajille, kun sitä tarvitsimme.

5.6 Ryhmän tavoitteiden arviointi ja pohdinta

Ryhmä oli kaikin puolin onnistunut ja merkityksellinen nuorille. Elämysryhmässä nousi keskusteluissa esille myös koulukiusaaminen. Hienointa oli, että nuoret itse keskustelivat kiusaajasta ja kiusaamisesta sekä siitä, että ryhmäläisemme sanoi kiusaajalle, ettei kiusaisi ryhmäläistämme enää. Tämä on selkeästi yksi hienoimpia onnistumisen kokemuksia ryhmässämme ja vaikutteita vastaavanlaisia ryhmiä jatkossa toteutettaisiin, on se silti vaikuttanut positiivisesti ryhmämme jäseniin. Vilén & ym. (2005, 23–24) toteavatkin, että vuorovaikutuksellisessa tukemisessa tuetaan ihmisen omia voimavaroja sekä kuunnellaan häntä. Keskiöön nousee yhteisten kokemusten sekä yhdessä kokemisen merkitys.

Nuoret saivat uusia kavereita, joka oli meidän ykköstavoitteemme. Ehdotamme saatujen palautteiden ja tavoitteiden onnistumisen perusteella, että olisi perusteltua, jatkossa toteuttaa vastaavanlaisia ryhmiä toteutettaisiin. Ryhmän ei tarvitse olla juuri samanlainen, mutta tärkeää on ottaa nuoret mukaan suunnittelu-prosessiin. Erityisesti nuorten mukaan ottaminen on tärkeää toiminnallisissa ryhmissä. Nuoret itse tietävät millaiseen toimintaan haluavat osallistua. Työntekijöiden vastuulla on kuitenkin talouteen liittyvät kysymykset. Työntekijöiden on hyvä kertoa nuorille, ettei kaikkea ole mahdollista tehdä taloudellisista syistä.

Kuten Pruuki (2008a, 92) ja Paananen (2008, 25–26) kirjoittavat kuuluminen ryhmään on nuorelle tärkeää. Ryhmän avulla nuori löytää omat vahvuutensa ja pitämisensä. Ystävillä on iso merkitys nuoren elämässä. Koimme kuitenkin, että tavoitteeksi asetettu sosiaalisten suhteiden vahvistuminen ja uusien kaverisuhteiden

luominen onnistui erittäin hyvin. Lisäksi yhdessä kokeminen on ihmiselle tärkeää, sillä jaetuissa tunnetiloissa saattaa olla suurta voimaa. (Vilén, Leppämäki, Ekström 2005, 66–67). Nuoret selvästi ryhmäytyivät muiden nuorten kanssa ja ryhmän päättymisen jälkeen kestäviä kaverisuhteitakin toivottavasti luotiin. Aina-kin nuoret pyysivät toisiaan Facebook-kavereiksi. Nuorten vuorovaikutus toisten ryhmäläisten kanssa vahvistui ryhmän loppua kohden selvästi. Keskustelua nuorten välillä syntyi ilman ohjaajien apua. Nuorten luottamus muihin ryhmäläisiin sekä kuunteleviin aikuisiin vahvistui. Ryhmämme etuna oli sen melko pieni koko, mikä mahdollisti, kuten Laine ym. (2012, 228.) tekstissään toteaa, turvallisen ilmapiirin, jossa ryhmänjäsenten oli helppo tuoda esiin omia näkemyksiään asioista.

Ensimmäisen ryhmätapaamisen paperiarkki-työskentely, jossa laadittiin ryhmälle sääntöjä, toiveita ja ideoita, lisäsi nuorten osallisuuden tunnetta sekä vaikuttavuuden kokemista, sillä he pääsivät itse vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin. Yhteinen asioiden pohtiminen sekä sääntöjen laadinta lisäsi myös yhteenkuuluvuuden tunnetta jo näin ryhmän aloitusvaiheessa. Yhteinen päämäärä, yhteiset säännöt sekä yhteinen ohjelma, sai ryhmäläiset tuntemaan itsensä ryhmäksi. Myös Rovio (2009, 127, 129, 131) on samaa mieltä. Yhdessä laaditut ryhmän periaatteet kirjattiin ylös juuri niin kuin nuoret olivat ne ilmaisseet ja näin kokemus osallisuudesta ja toimijuudesta lisääntyi entisestään. Myös osallisuuden tunnetta sekä vaikuttamisen mahdollisuuden tunnetta pyrittiin ryhmän aikana vahvistamaan ja siinä mielestämme onnistuimme. Nuoret saivat osallistua toiminnan suunnitteluun sekä olivat lopuksi mukana arvioimassa toiminnan onnistumista. Nuoret saivat näin kokemuksen siitä, että heidän mielipiteellään oli merkitystä ja heidän sanomisensa otettiin huomioon ryhmää suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. Nämä osaltaan lisäsivät nuoren sosiaalista pääomaa ja vahvistivat tunnetta arjen hallinnasta. Nuoret olivat yhtä nuorta lukuun ottamatta erittäin sitoutuneita ryhmän toimintaan ja esteen tullessa, ilmoittivat siitä myös meille ohjaajille. Tämä osoitti myös nuorten oman arjen hallinnan taitoja.

Ryhmän avulla luotiin luottamuksellisia ihmissuhteita nuoren ja meidän ohjaajien välille, mutta myös nuorten kesken. Uusia kaverisuhteita luotiin ja Facebookissa käyty keskustelu oli vilkasta. Ryhmän toiminnan kautta nuoret saivat onnistumisen kokemuksia, mitkä ovat merkittäviä vahvistettaessa nuoren itsetuntoa ja itseluottamusta omaan itseensä. Nuoren vuorovaikutuksellinen tukeminen näyttäytyi yhdessä kokemisen ja yhteisten kokemusten jakamisen kautta. Yhteiset ryhmätapaamiset ja keskustelut niiden aikana ja niiden jälkeen tukivat nuoren vuorovaikutussuhteita sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ryhmäkerroista oli kerrottu koulussakin muille nuorille ja toiset olivat harmitelleet, etteivät itse olleet osallistuneet Elämysryhmään. Saimme palautetta myös yhteistyö koulun kuraattorilta. Kuraattori nosti esille erityisesti yhden ryhmään osallistuneen nuoren, joka oli selkeästi hyötynyt Elämysryhmästä. Hänellä oli ollut viikoittain ohjattua, sosiaalisia suhteita tukevaa toimintaa, johon osallistua. Kuraattori näki ryhmän tukevan osaltaan myös koulunkäyntiä ja olisi toivonut ryhmän jatkuvan pidempäänkin.

Nuoret toimivat pääsääntöisesti hienosti osana ryhmää ja tämä vahvistui ryhmän edetessä. Nuoret ottivat toiminnassaan ja puheissaan huomioon muut nuoret. Myös yhdessä laadittuja sääntöjä ja ryhmän periaatteita sovittuine aikatauluneen ryhmäläiset noudattivat hienosti. Aikataulujen noudattaminen johtui osaltaan siitä, että nuoret itse olivat suunnitelleet toiminnan ja sen kautta syntyneet aikataulut oli helpompi ottaa huomioon.

6 NUORTEN TOIMINTA SEURAKUNNASSA

6.1 Diakoniatyö ja kirkon nuorisotyö

Nuorten kasvaminen aktiivisiksi kansalaisiksi edellyttää nuorisotyötä. Nuorisotyö mahdollistaa nuorille mielekkään tekemisen, aktiviteettejä, kavereita sekä antaa mahdollisuuden toteuttaa itseään. Merkittävä lisä kuntien nuorisopalveluille on seurakuntien nuorisotyö. Yhteistyö eri nuorisotyön toimijoiden välillä voisi olla ratkaisu monen hankkeen toteuttamiseksi. Kirkon piirissä tapahtuva nuorisotyö on merkittävä osa suomalaista nuorisotyötä. Esimerkiksi vuonna 1999 seurakuntien nuorisotyöhön osallistui 23 000 nuorta, joka oli noin yhdeksän prosenttia 15–18 vuotiaista. Seurakunnilla oli tuolloin yhteistoimintaa oppilaitosten kanssa ja tällä yhteistoiminnalla tavoitettiin noin 90 prosenttia ikäluokasta. (Kaikkonen 2006, 12–13.)

Nuorisotyön ja diakoniatyön välille ei voida piirtää tarkkaa rajaa. Tärkeämpää on käytännön tilanteissa akuuttiapu. Akuutin avun edellytyksenä on ammattimainen ote, taito sekä välitön asiaan tarttuminen. Nuorisotyö ja diakoniatyö tarvitsevat toistensa kanssa tehtävää yhteistyötä sekä muita verkostoja. (Nivala 2005, 140.)

Diakoniatyöntekijän työnkuvaan kuuluu paljon erilaista toimintaa, kuten yksilö- ja perhekohtaisia asiakastapaamisia. Lisäksi diakoniatyöntekijä ohjaa ryhmiä, osallistuu leiritoimintaan sekä järjestää tapahtumia ja retkiä. Diakoniatyöntekijä kohtaa asiakkaitaan siis yksin, mutta myös ryhmätilanteissa. Ryhmätoiminnan avulla diakoniatyö voi tarjota asiakkaille mahdollisuuden kokea yhteisöllisyyttä ja vertaistukea, jolloin asioiden jakaminen muiden kanssa mahdollistuu. Parhaimmillaan diakoniatyö rakentaa toimimallaan alueella yhteisöllisyyttä ja mahdollistaa näin asukkaiden keskinäisen luottamuksen ja avunannon. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 7, 50.)

Helin, Hiilamo & Jokela (2010, 87–88) kirjoittavat, että diakoniatyö tekee paljon yhteistyötä eri tahojen kanssa. Yhteistyöhön vaikuttavat työntekijöiden väliset suhteet. Kirkkoa pidetään hyvänä palveluntuottajana kuntien työntekijöiden keskuudessa. Vastaavasti Metteri (2004, 138) kirjoittaa ja käyttää nimitystä liittolaisuus. Monimutkaisissa tilanteissa liittolaisuus on mahdollisuus asiakkaan hyvinvoinnin edistämiseksi. Liittolaisuudessa työntekijä etsii parhaan yhteistyökumppanin, jotta asiakkaan tilannetta vietäisiin parhaalla mahdollisella tavalla eteenpäin.

Yhteistyö eri tahojen kanssa on tärkeää. Kasari (2015) kertoi, että jo hänen työuransa alkuvaiheessa yhteistyötä tehtiin monen eri tahon kanssa. Yhteistyön tarkoituksena oli ehkäistä alueella havaittuja ongelmia. Tämän päivän termi verkostotyö, tunnettiin ennen yhteistyön käsitteenä. Ajan myötä terminologia kehittyy, mutta perusidea on ollut olemassa. Kasari tiivistää yhteistyön merkityksen ”tarvitsemme toisiamme”.

6.2 Kirkon erityisnuorisotyö

Kirkon erityisnuorisotyö perustuu kaste- ja lähetyskäskyyn (Matt. 28: 12–20) sekä rakkauden kaksoiskäskyyn (Matt. 22: 29) (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 5). Erityisnuorisotyötä tehdään niiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä parissa, jotka tarvitsevat erityistä tukea elämässään. Erityisnuorisotyö on luonteeltaan läsnä olevaa, kohtaavaa ja etsivää nuorisotyötä. Tavoitteena kirkon erityisnuorisotyöllä on, että ”nuori kokee olevansa hyväksytty ja löytää elämälleen mielekkyyden Jumalan luomana ja lunastamana”. Erityisnuorisotyössä vapaaehtoisten rooli on merkittävä, sillä työala tukeutuu vapaaehtoisten vahvaan panokseen. Vuonna 2010 kahdeksan hiippakunnan alueella toimi 764 koulutettua 18 vuotta täyttäneitä vapaaehtoista. (Ojala 2011, 3, 5.)

Erityisnuorisotyöllä oli vuonna 2010 pienryhmätoimintaa 41:ssä seurakunnassa ja pienryhmiä oli 147. Ryhmät kokoontuivat yhteensä 2275 kertaa ja eri osallistujia oli 1847. Ohjaajina toimi sekä työntekijät, että koulutetut vapaaehtoiset. (Ojala 2011, 6.)

Erityisnuorisotyön tehtävänä on palvelu ja nuorten kohtaaminen. Erityisnuorisotyön toimintanäky kytkeytyy diakoniatyöhön, josta säädetään kirkkojärjestyksessä. Toisin sanoen erityisnuorisotyö etsii niitä, joiden hätä on suurin ja joita ei muutoin auteta. Koska erityisnuorisotyö on läsnäolon nuorisotyötä, on sille luonteen omaista toimia siellä missä nuoret ovat ja reagoida asioihin, jotka heitä mietittävät. Erityisnuorisotyö perustuu luottamukseen, yhteistyökykyyn sekä avoimuuteen. Työn tuloksellisuus perustuu työntekijöiden taitoon ja tietoon ihmissuhdetyöstä ja yhteistyöhön eri yhteiskunnan palvelujärjestelmien kanssa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 4.)

6.3 Esimerkkejä seurakuntien nuorten ryhmätoiminnasta

Ryhmätoiminnan tavoitteena kirkon erityisnuorisotyössä on tukea lapsia ja nuoria heidän kasvussaan. Ryhmiä voivat olla esimerkiksi keskustelu-, toiminta- ja kasvuryhmät sekä muut vastaavanlaiset ryhmät. Yleensä ryhmän toiminta muodostuu jonkin toiminnan ympärille ja ryhmässä käsitellään nuorilta nousevia asioita. Usein tällaiset ryhmät toteutetaan pienryhmätoimintana. Ohjaajan koulutus auttaa ryhmätoiminnassa. Osallistujien sitouttaminen toimintaan sekä toteutuksen pitkäjänteisyys tuottavat aikaa myöden tulosta. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 10.)

Juha Kasari (2015) kertoi ohjanneensa vastaavanlaisia ryhmiä kuin me toteutimme. Eroina oli nuorten ikä ja ryhmän kesto. Kasarin ohjaamat ryhmät oli suunnattu ala-aste ikäisille varhaisnuorille pojille ja kestivät noin neljä vuotta. Kasari on myös ollut mukana tyttötyön vastaavanlaisessa toiminnassa. Ryhmä aloitettiin usein toisella luokalla ja päätettiin kuudennella luokalla. Varhaisnuoret

ohjautuivat ryhmään yhteistyössä koulun kanssa. Taustalla varhaisnuorilla oli kaverittomuus ja yksinäisyys. Lisäksi Kasari kertoi ohjanneensa NUISKU koulutusta eli nuorten ihmissuhdetaitojen kurssia, rippikouluryhmiä sekä Saapasvapaaehtoisia ja heidän koulutustaan.

Ryhmä kokoontui kerran viikossa. Ryhmän pitkän keston ja intensiivisyyden kautta syntyi erilainen luottamus kuin vastaavasti ryhmässä, joka oli kestoltaan lyhempi. Ryhmän kesto on merkityksellistä luottamuksen näkökulmasta. Myös ryhmän ryhmäytymisprosessi on erilainen kuin kestoltaan lyhemmässä ryhmässä. Pitkäkestoisessa ryhmässä nuoret oppivat tuntemaan toisensa paremmin ja nuorten välille saattaa syntyä vertaissuhteita. Pitkäkestoisen toiminnallisen ryhmän haasteena ryhmän loppuvaiheessa on ideoiden keksiminen. Ryhmä mahdollisti myös varhaisen puuttumisen mahdollisiin kriiseihin ja niiden korjaaminen oli helpompaa varhaisnuoruudessa. (Kasari 2015.)

Kun Kasarin työnkuva muuttui erityisnuorisotyöntekijästä johtavaksi nuorisotyönohjaajaksi, otettiin koulusta yhteyttä ja kysyttiin olisiko mahdollista järjestää vastaavanlaisia ryhmiä. Tämä kertoi saadusta luottamuksesta, mutta myös ryhmien järjestämisen tarpeellisuudesta. Toki seurakunnassa on muitakin ryhmiä. Kasari nimeää muun muassa sielunhoidolliset ryhmät, vertaistuelliset ryhmät sekä koulutustyyppiset ryhmät. Ryhmiä voivat ohjata niin seurakunnan työntekijätkin kuin vapaaehtoiset. Tulevaisuudessa vapaaehtoisten osallisuus ja vastuu kasvaa. (Kasari 2015.)

Kasarin ohjaamissa ryhmissä ei harjoitettu uskontoa, esimerkiksi laulamalla virsiä tai rukoilemalla. Kuitenkin Kasari nostaa esille, että varhaisnuoret saattoivat löytää yhteyden seurakuntaan esimerkiksi Saapas autosta, jolla usein kuljettiin. Saapasautossa oli seurakunnan logo ja varhaisnuoret saattoivat ihmetellä, mitä se Saapas tarkoittaa ja mitä se tekee. Tämän kautta yhteys seurakuntaan ja kirkkoon löytyi. Lisäksi Kasari mainitsee esitelleensä varhaisnuorille kirkkoa ja järjestäneensä muun muassa aarteen kirkon kellotapuliin. Ryhmien ensisijainen tavoite oli tarjota nuorille eväitä tulevaisuuden varalle sekä olla apuna ja tukena

ryhmäläisille. Tällöin uskonnon harjoittaminen jää taka-alalle. Tärkeämpää on kohdata nuori nuoren oman arvomaailman kautta sekä nuorta kunnioittaen. Tämä ajatus löytyy myös diakoniasta. (Kasari 2015.)

Seurakunta ei rajaa osallistujia. Keskiössä on seurakuntalaisen suhde omaan seurakuntaan tai edelliseen kotiseurakuntaan. Sama kysymys koskee myös seurakuntaan kuulumattomia. Seurakuntien erilaisuus, esimerkiksi seurakunnissa joissa herätuskristillisuus on vahvasti esillä, voi olla este osallistumiselle. Omat kokemukset ovat keskeisiä. Myös oma uskonto ja uskonnollisuus ovat keskiössä. (Kasari 2015.)

6.4 Vapaaehtoisten merkitys seurakuntatyössä

Tärkeimpinä päämäärinä vapaaehtoistoiminnassa ovat kansalaisten osallistumismahdollisuuksien ja omatoimisuuden edistäminen. Nämä vastaavat kansalaisten tarpeisiin, joita ovat yhteisyys ja itsensä toteuttaminen. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 31.) Vapaaehtoistoiminta seuraa yhteiskunnan eri murroksia ja trendejä. Toisaalta vapaaehtoistoiminta luo niitä itse. Vapaaehtoistoiminta on ollut keskiössä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Se on puhuttanut jokaisella tasolla yhteiskunnassamme, niin päättäjiä, kuin tavallisia kansalaisia. (Nylund & Yeung 2005, 13.) Harju (2005, 58) kirjoittaa, että vapaaehtoistoiminnalla on aina jokin konteksti. Näitä voivat olla muun muassa lähipiiri sekä suuret yhteisöt.

Vapaaehtoistoiminta ilmentää konkreettista aktiivista kansalaisuutta. Tällä tarkoitetaan, että ihmisen tekemä ilmainen työ yhteisön tai yksilön hyväksi on aktiivisena kansalaisena toimimista. Aktiivisen kansalaisen tunnusmerkkejä, jotka ovat läsnä vapaaehtoistoiminnassa ovat identiteetti, osallistuminen, kohtaaminen ja välittäminen. (Harju 2005, 70.)

Ryhmätoiminta seurakunnassa tarvitsee resursseja ja niukkenevassa taloustilanteessa vapaaehtoisten rooli korostuu. Tällä hetkellä esimerkiksi Helsingin Mikaelin seurakunnan Saapas toiminnassa on mukana vapaaehtoisia 18- vuotta täyttäneitä tossuina, eli he vastaavat Saaspäivystyksistä silloin kun työntekijä ei ole mukana. Kuitenkin vapaaehtoisia tulee kouluttaa, koska koulutus on tehtävän kannalta tärkeää. Jokaisella vapaaehtoistyötehtävällä on omanlainen tarkoitus ja tehtävä. Lisäksi ryhmän ohjaajan tulee ohjeistaa selkeästi ryhmää, sillä hyvä ohjeistus on myös ryhmänohjaajan turva. (Kasari 2015.)

Kasarin (2015) mielestä kirkko voisi kouluttaa ryhmänohjaajia, mutta silloin tulee esille taloudelliset kysymykset. Lisäksi seurakuntaan tulee usein pyyntöjä seurakuntalaisilta ryhmän ohjaamisesta, että voisiko vapaaehtoinen seurakuntalainen ohjata ryhmää. Kasari vastaa, että seurakuntalaiset voivat saada luvan ohjata ryhmiä, mutta ryhmän tavoitteet ja toiminta tulee esittää perusteellisesti, sillä esiin tulee vastuukysymykset sekä kirkon tiloissa toimiminen saattaa herättää kysymyksiä. Esimerkiksi, jos ryhmä syystä tai toisesta ei onnistu odotusten mukaisesti, on pohdittava kenen vastuulla ryhmätoiminta tällöin on. Lisäksi toteutettavia ryhmiä tulee peilata seurakunnan toimintastrategiaan. Ryhmänohjaajilla on aina olemassa myös seurakunnan työntekijöiden tuki.

Seurakunnassa ryhmiä voivat ohjata vapaaehtoiset ja opiskelijat. Opiskelijoiden kohdalla ongelmana voi olla harjoittelun lyhyys, jolloin opiskelijan yksin pitämä ryhmä saattaa olla mahdotonta. Opiskelijat voidaan kuitenkin ottaa mukaan. Tärkeää on pohtia millaisiin ryhmiin voi osallistua ja jos opiskelija osallistuu kesken ryhmän, tulee ryhmäläisiltä kartoittaa mielipide opiskelijan osallisuudesta. Niin vapaaehtoisten kuin opiskelijoidenkin osalta tulee aina kartoittaa ryhmät tapauskohtaisesti ja sen perusteella voidaan todeta voiko ryhmää ohjata vapaaehtoinen tai opiskelija. Osallistuminen nähdään kuitenkin hyvänä. (Kasari 2015.)

Erityisnuorisotyön laajetessa tarvitaan vapaaehtoisia, sillä viranhaltijoiden resurssit eivät ole riittävät. Vapaaehtoisten kohdennettu työpanos palvelutehtävissä on edellytys erityisnuorisotyön laajentumiselle. Vapaaehtoisten motiiveina on

esimerkiksi yhteisöön kuulumisen sekä läsnäolo tärkeässä auttamistyössä. Kirkon tehtävänä on pitää huolta vapaaehtoisistaan esimerkiksi virkistystoiminnalla. Lisäksi vapaaehtoistyötä tulee arvostaa ja ongelmatilanteissa antaa ohjausta. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 12–13.)

6.5 Ajatuksia nuorten ryhmätoiminnasta

Kasari (2015) kertoi ajatuksia ryhmänohjaajille ja ryhmänohjauksesta kiinnostuneille. Kasari mainitsee tärkeäksi osallistujien toiveiden kuuntelun. Tällöin ryhmästä saadaan nuorten näköinen ja mielekäs nuorille osallistua. Lisäksi nuorten osallistuminen ja sitouttaminen on tällöin vahvemalla pohjalla. Yhdessä tekemisen tärkeys on myös suuri ja toiminnan ei tarvitse olla maksullista. Yhdessä tekemisellä voidaan saavuttaa myös onnistumisen kokemuksia. Nuorille voi olla myös tärkeää turvallinen suhde aikuiseen ja nuorilla voi olla turvallisen aikuisen kaipuu. Kasari korostaa myös vertaistuen merkitystä sekä sitä, että olemme ihmisinä rinnalla kulkijoita.

Nuorten on yleensä vaikeaa toimia aikuisten pelisääntöjen mukaan pyrkiessään aikuisuutta kohti. Nuorilla, jotka ovat tunnevaltaisia ja elävät ”tässä ja nyt”, on vaikeaa varata aikaa työntekijältä. Tällöin nuorelle on tärkeää, etenkin jos nuorella on paha olo ajankohtaisimmillaan, että asiat käsiteltäisiin heti riippumatta ajasta ja paikasta. Hyväksytyksi tulemisen tunne korostuu sekä aikuisen antama aika nuorelle on merkittävä. Joskus nuorelle voi olla tärkeää kokea läheinen suhde aikuisen kanssa. Kysymys sielunhoidon ja muun kohtaamisen välisestä suhteesta ei ole selkeä. Tärkeämpää on olla ihmisenä ihmiselle ja kohdata aikuisen sekä nuoren kokemusmaailmat. Aikuisen rooli heijastuu nuorelle vaikeuksista ja kriiseistä selviytymisestä. ”Aikuinen työntekijä on nuorelle kuuntelijan, ymmärtäjän, suunnannäyttäjän ja myös rajojen asettajan roolissa”. (Kasari 2008, 158.)

6.6 Kirkon sielunhoidollinen ulottuvuus ryhmätoiminnassa

Kokkonen (2008, 234) tuo esille uskonnonpsykologian professori Owe Wikströmin näkemyksen neljästä sielunhoidon ulottuvuudesta. Nämä neljä ulottuvuutta ovat huolenpito, pohdinta, tulkinta ja syventäminen. Huolenpidossa pohditaan arjen kysymyksiä. Huolenpidossa esille nousee ystävällisyys sekä empatia. Pohdinnassa puolestaan käsitellään ihmiselämän suuria peruskysymyksiä, kuten elämän tarkoitusta tai kuolemaan liittyviä kysymyksiä. Tulkinnassa siirrytään oman elämän kontekstista kristilliseen elämäntulkintaan. Tulkintaa voidaan tehdä esimerkiksi symbolien tai liturgian avulla. Syventämisessä syvennetään kristillistä vakaumusta ja vahvistetaan uskoa. Sielunhoitajan keskeinen tehtävä on auttaa ihmistä tutkimaan ja havainnoimaan hänen omaa elämäänsä ja sen tarkoitusta sekä päämäärää. (Kokkonen 2008, 234.)

Sielunhoidolliset keskustelut voivat alkaa monella tavalla ja yllättäen. Sielunhoidollinen keskustelu voi alkaa esimerkiksi nuorten illassa tai leirillä. Nuoret saattavat hakeutua työntekijän seuraan ja tunnustella keskustelun mahdollisuutta. Kuitenkin nuoren prosessi on saattanut alkaa aikaisemmin nuoren omalla pohdinnalla siitä kenelle hän voisi keskustella. Nuori osoittaa luottamuksensa hakeutumalla keskusteluun. Keskustelun sisältöön vaikuttavat nuoren sekä työntekijän omat taustat ja ne tekevät jokaisesta keskustelusta ainutlaatuisen. (Pruuki 2008b, 273.)

Sielunhoidollinen keskustelu, joka käydään nuoren ja seurakunnan työntekijän välillä, voi olla hyödyllinen, hyödytön tai pahimmassa tapauksessa vahingollinen. Jos nuorella on kokemus siitä, että hänellä on erilaisia vaihtoehtoja sekä vaikuttamismahdollisuuksia elämäänsä, on keskustelu hyödyllistä ja tarkoituksenmukaista. Lisäksi jos keskustelu lisää nuoren toivoa tai ylläpitää sitä, on keskustelu tarkoituksenmukaista. Keskustelun kompastuskivinä voivat olla esimerkiksi työntekijän väsymys ja työntekijän oma asenne. Esimerkiksi väsyneenä työntekijä ei jaksa kuunnella nuorta riittävästi ja haluaa saada keskustelun nopeasti pois alta keksimällä nopean oikotien. Työntekijän oma asenne myös vaikuttaa. Esimer-

kiksi jos työntekijä ei pidä nuoren teoista tai menettelytavoista, myös työntekijän antamat ratkaisut voivat olla ristiriidassa tai eivät sovellu tilanteisiin. Muita kompastuskiviä ovat varoittelu, vähättely, lohduttelu ja leikinlasku. (Pruuki 2008b 273–275.)

Pruuki (2008b, 276–278) jatkaakin, ettei työntekijä ole pelkkä kuuntelija vaan vie keskustelua eteenpäin esimerkiksi erilaisilla kysymyksillä. Kysymykset ovat olennaisia keskustelun näkökulmasta. Kysymyksillä keskustelua johdatetaan johonkin suuntaan. Myös kuuntelemisella ja kuulemisella on ero. Pelkkä läsnäolo keskustelussa riittää kuulemiseen, mutta kuuntelemisessa toimitaan aktiivisesti. Aktiivisessa toiminnassa pyritään ymmärtämään mahdollisimman tarkasti puhujan tarkoitus.

6.7 Helsingin Mikaelin seurakunnan nuorten toiminta

Helsingin Mikaelin seurakunnassa nuorten toimintaa ovat nuortenillat, nuorten sähly ja bändikerho. Lisäksi Helsingin Mikaelin seurakunnassa järjestetään kaksi NUISKU-kurssia, tehdään koulutyötä Helsingin Mikaelin seurakunnan kolmessa yläkoulussa. Nuorille on suunnattu nuorten messu, joka toteutetaan päämessun yhteydessä sekä TGIF eli Thank's God It's Friday messuja keväällä kolmena perjantai-iltana ennen Nuorten yökahvila Light Cafe Albaa. (Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.b.) Helsingin Mikaelin seurakunta järjestää yhdeksän rippikoulua, joista yksi on niin sanottu tuplaleiri (Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.d).

Helsingin Mikaelin seurakunnassa järjestetään kolme isoskurssia, ensimmäisen vuoden isosille, toisen vuoden isosille sekä kolme plus isosille. Kaikki isosryhmät kokoontuvat noin kerran kuussa. Koulutukseen kuuluu osallistuminen nuorten toimintaan ja erilaiset tehtävät. Lisäksi poissaoloja varten on korvaustehtäviä. Todistuksen koulutukseen osallistumisesta saa, jos on ollut vähintään 85 prosenttia läsnä. Toisen vuoden isoskoulutukseen kuuluu osallistuminen keväi-

sin järjestettävälle NUISKU-kurssille. Kolme plus - toiminnassa nuoret voivat halutessaan osallistua ykkösvuoden isosten ohjaamiseen työparina tai olla "assarina" sekä osallistua erilaisten tapahtumien suunnitteluun. (Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.a.)

Helsingissä toimii kaksi Saapas-ryhmää, Itä-Helsingin Saapas sekä Snellun Saapas. Saapastoiminta pyörii vapaaehtoisvoimin yhdessä työntekijän kanssa. Vapaaehtoisina toimivat täysi-ikäiset Saapaskoulutuksen saaneet aikuiset. Saapas tarjoaa keskustelua, ensiapua sekä kuljetuksen kotiin tarvitsevalle nuorelle tai kuljettavat muualle avun tarpeesta riippuen. Saapastoiminta perustuukin avoimuuteen, luottamukseen, vapaaehtoisuuteen sekä joka miehen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Itä Helsingin Saapas aloitti toimintansa vuonna 1986. (Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.c.) Myös Espoossa toimii Saapasryhmä (Leppävaaran seurakunta 2009).

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Aloittaessamme opinnäytetyön prosessin olimme varmoja siitä millaisen opinnäytetyön haluamme toteuttaa. Molemmilla kirjoittajalla oli pitkä kokemus ryhmätoiminnasta erilaisilla leireillä. Oli selvää, että halusimme toteuttaa käytännönläheisen opinnäytetyön. Haluisimme tehdä jotain konkreettista, jossa näemme selvästi työmme jäljet. Näin tulimme valinneeksi nuorten toiminnallisen ryhmän Suomen Punaisen Ristin Espoon Nuorten turvatalolle.

Työskentely alussa oli nopeaa ja vaivatonta. Useat tapaamiset Nuorten turvatalon työntekijän kanssa auttoivat meitä ryhmän valmisteluissa. Kun teimme kouluvierailut alueen kahteen kouluun, oli se uutta ryhmätoiminnan kannalta työyhteisölle ja meille. Syksyllä 2014 kouluvierailumme oli sovittu yhdelle ja samalle päivälle. Tämä osoittautui yllättävän rankaksi, sillä kiersimme noin kymmenen luokkaa ja tapasimme noin 200 oppilasta.

Raninen & Rautio (2004, 171) kirjoittavat, että kasvatusten kohtaaminen on merkittävämpää. Tästä johtuen toteutimme vierailut kouluihin ja ne tuottivat odotetun tuloksen. Jokaisessa vierailemassamme luokassa syntyi selkeä kiinnostus ryhmää kohtaan sekä tyttöillä, että pojilla. Odotimme ilmoittautumisen osalta suurta ilmoittautumisaaltoa. Kuitenkin mitä lähemmäksi ryhmän alku saapui, sitä enemmän aloimme huolestua kun ilmoittautumisia oli tullut niukasti. Lopuksi saimme kasaan kahdeksan hengen ryhmän kahdella ohjaajalla varustettuna. Ryhmä toteutui odotetusti.

Kouluvierailuja jälkeenpäin ajateltuna olisi voinut hajauttaa eri päiville. Esimerkiksi olisi parempi jos olisi yksi kouluvierailu per päivä. Mikäli se ei olisi aikataullisista syistä mahdollista toteuttaa, niin on parempi pitää kaikki vierailut sama-

na päivänä kuin jättää jokin vierailuista pois. Vierailuilla mahdollistetaan nuorille tutustuminen ryhmänohjaajiin ja mahdolliseen ryhmätoimintaan.

Itse ryhmäkerrat sujuivat hyvin. Vaikka hieman pohdimme etukäteen miten retket tulisivat onnistumaan, oli meillä luotto ryhmän jäseniin. Retket onnistuivat moitteettomasti eikä niissä ollut ongelmia. Koska kyseessä oli alaikäisten nuorten ryhmä, meidän tuli olla yhteydessä huoltajien kanssa. Yhteydenpito huoltajiin oli yksi Nuorten turvatalon keskeinen ohjeistus. Yhteydenpito huoltajiin oli jokseenkin ongelmallista. Olimme useamman kerran yhteydessä sähköpostitse ryhmäläisten huoltajiin. Huoltajat eivät juuri reagoineet sähköposteihimme. Näin jälkepäin pohdimme olisiko huoltajiin pitänyt olla yhteydessä myös puhelimitse. Toisaalta huoltajilla oli Nuorten turvatalon yhteystiedot ja he olisivat halutesaan ja tarvittaessa voineet ottaa itse yhteyttä meihin ohjaajiin. Kohderyhmämme oli kuitenkin jo yläkouluikäisiä nuoria, joille liikkuminen julkisilla kulkuneuvoilla sekä kavereiden kanssa oleilu koulupäivän jälkeen on tavallista. Nuorten huoltajat tiesivät, missä nuori tuolloin ryhmätapaamiseen aikana on ja vierailuihin eri kohteisiin oli nuoren huoltajilta saatu lupa osallistua. Myös muuttuneista aikatauluista tiedotettiin huoltajia asian mukaisesti.

Nuorten kanssa toimiminen oli meille luontevaa ja saimme siitä kiitosta nuorilta. Tähän saattoi vaikuttaa allekirjoittaneiden kokemus nuorten parissa työskentelestä. Lisäksi nuorten kanssa toimimiseen vaikutti se, ettemme katsoneet nuoria ylhäältä päin, vaan yritimme olla samalla tasolla, kuitenkin niin, että olimme aikuisia ja ohjasimme ryhmää. Oma intomme ryhmää kohtaa välittyi varmasti nuoriin sekä oma uskomme ryhmälle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Ymmärsimme alusta asti, että parhaimmassa tapauksessa ryhmästä on valtava hyöty siihen osallistuville nuorille ja työskentelimme ahkerasti, jotta tavoitteet saadaan saavutettua. Kuuntelevana ja läsnä olevana aikuisena oleminen oli meille molemmille luontevaa ja halusimme myös, että hiljaisimmat ja aratkin ryhmäläiset saavat ääntään kuuluviin. Nuorten huomioiminen eri tavoin oli meille tärkeää. Muistutusviestin lähettäminen tapaamispäivän iltapäivällä sekä jokaisen toivottaminen tervetulleeksi ryhmäkertoihin oli pientä, mutta arvokasta huomioi-

mista. Jokainen nuori tuli näin kohdatuksi joka kerta. Jokainen nuori sai kertoa ryhmäkerroilla itsestään sen mitä halusi muiden kanssa jakaa, mutta mahdollisuus myös kahden keskeiseen keskusteluun ohjaajan kanssa oli aina olemassa ja sitä nuoret myös hyödynsivät. Arviomme mukaan keskustelut nuorten kanssa olivat sisällöltään merkityksellisiä nuorille sekä meille ohjaajille.

Oman kokemuksemme perusteella tällaisissa ryhmissä on hyvä olla kaksi ohjaajaa, joista vähintään toisella on ammatillinen kokemus ja tausta. Tällöin yhdelle ohjaajalle ei kohdistu liian suurta painetta esimerkiksi tilanteessa, jossa nuoret tuovat esille arkaluonteisia asioita. Myös ryhmädynamiikan muodostumisen kannalta sekä tavoitteellisen ryhmätoiminnan kannalta on merkittävää, että ryhmää ohjaavat sosiaalialan koulutuksen saaneet henkilöt. Ilman selkeitä tavoitteita ryhmätoiminnasta tulee puuhastelua, jolloin se ei vastaa sille asetettua tarkoitusta. Mielestämme jatkossa vastaavia ryhmiä voisi toteuttaa myös kaksi ammattikorkeakouluopiskelijaa, joilla on kokemusta ryhmänohjaamisesta. Tällaisen ryhmän voisi pitää harjoittelun aikana. Harjoittelu antaa hyvät ja mahdolliset puitteet ja se tarjoaa myös hyvän harjoitteluraportin tai – tehtävän ainekset.

7.2 Jatkoideat

Opinnäytetyöstämme syntyi saatujen kokemusten ja teoretiedon pohjalta ryhmänohjaamisen malli (LIITE 6). Mallin pohjalta voidaan jatkossa kehittää erilaisia ryhmänohjaamisen malleja. Ryhmänohjaamisen mallin on tarkoituksena olla pohjana mahdollisesti Espoon Nuorten turvatalon ryhmille ja niiden ohjaajille. Mallin avulla vapaaehtoinen työntekijä voisi tulevaisuudessa mahdollisesti toimia työntekijän työparina ryhmänohjauksessa. Tärkeää on ottaa huomioon, että laatimamme mallia voidaan laajentaa ja kehittää. Mallimme on vain yksi tapa toimia, mutta muitakin toimivia tapoja löytyy.

Seuraavia opinnäytetöitä varten voisi esimerkiksi laatimamme mallin pohjalta suunnitella ja toteuttaa koulutuksen ryhmänohjauksesta kiinnostuneille. Samalla

voisi opinnäytetöissä nostaa esille ryhmäohjauksenmallin laajentamisen. Samalla tulee ottaa huomioon, että uutta tutkimustietoa tulee saataville, jolloin malliamme voidaan päivittää tai tehdä esimerkiksi kokonaan uusi.

Vapaaehtoisuus on tämän päivän trendi. Esimerkiksi useamassa diakonin viran kuvauksessa lukee, että työhön kuuluu vapaaehtoistyön koordinointia. Lisäksi vastaavanlaisia ryhmiä voisi soveltaa seurakuntaympäristössä tai vastaavasti yhteistoteutuksena esimerkiksi seurakunta ja Nuorten turvatalo yhdessä. Tästä saisi varmasti opinnäytetyön aiheen.

Yllämainituissa ideoissa tulee kuitenkin huomioida ryhmäohjauksen työn laajuus ja vaativuus. Tärkeää on, että mahdollisissa tulevaisuudessa ehdottamissamme produktioissa on vähintään kaksi kirjoittajaa ja toteuttajaa. Tällöin myös mahdollistetaan ryhmäohjaajien välitön reflektio, eikä ryhmäohjaaja jää yksin.

7.3 Oma ammatillinen kasvu

Oman ammatillisen kasvun näkökulmasta Elämysryhmä tarjosi meille uutta tietoa ja kokemusta ryhmäohjaamisesta ja erilaisista keskusteluteemoista. Saimme esimerkiksi lähestyä eri keskusteluteemoja, jotka olivat meille hieman tuntemattomia. Osaltaan se johtui siitä, ettemme tunteneet ryhmäläistemme taustoja ennen ryhmää. Roivas & Karjalainen (2013, 104–105) toteavatkin, että olisi tärkeää tunnistaa keskustelukumppanin taustat, jotta keskustelu olisi sujuvaa. Se teki ryhmästä osaltaan haasteellisen, mutta kiinnostavan. Samalla myös eri keskusteluteemat testasivat osaamistamme, luottamustamme ja reagointikykyämme. Jokaisesta keskusteluteemasta selvittiin ja saimme reflektoida asiat Nuorten turvatalon työntekijän kanssa. Tärkeänä huomiona on se, että ohjasimme ryhmää parina kahdestaan, jolloin työn delegointi ja luottamus työparityöskentelyyn vahvistui, vaikka tunsimme toisemme hyvin entuudestaan. Innasen (2011, 8) listaamat vuorovaikutteisen ohjauksen perustat vahvistuivat meillä entisestään.

Samoja keskusteluteemoja tulee varmasti olemaan myös diakoniatyössä. Olemme tämän ryhmän myötä saaneet myös valmiuksia toimia diakoniatyössä. Diakoniatyöhön on luonteeltaan muuttuvaa ja diakonilta tai diakonissalta odotetaan nopeaa reagointia. Diakoniatyö on kuitenkin viimesijaista avusaantia varten. Diakoniatyöhön samanlainen tai samankaltainen ryhmä sopisi hyvin, sillä ryhmän mallintaminen on tämän opinnäytetyön kautta tehty helposti lähestyttäväksi.

Diakoniatyössä ryhmä voisi olla saman kestoisen eli seitsemän kertaa. Aikaväli voisi olla pidempi. Mielestämme ryhmä voitaisiin toteuttaa kahden viikon välein. Tällöin syntyy pitkäaikaisempi asiakassuhde ja tällöin asiakkaalla on mahdollisuus prosessoida kokemaansa. Samalla tarjoutuu mahdollisuus käydä omia henkilökohtaisia asioita läpi. Toisaalta ryhmän toteutuessa kahden viikon välein, vaarantuu ryhmään sitoutuminen ja ryhmä saattaa jopa unohtua pitkän tauon aikana.

Tulevina diakoniatyöntekijöinä meidän tulee tuntea toimintaympäristöt, jotka alati muuttuvat yhteiskunnassamme, mutta samalla pitää kiinni ja olla uskollinen perustehtävälleen. Kirkko elää muuttuvassa maailmassa ja on kohtaamisen yhteisö. (Kirkkohallitus 2014, 4.)

7.4 Eettiset kysymykset

Työelämäyhteistyötahollamme, Suomen Punaisella Ristillä on olemassa omat eettiset periaatteet, joita olemme toiminnallista ryhmää toteuttaessamme ottaneet huomioon. Tärkein näistä eettisistä ohjeista on inhimillisyys. Inhimillisyyttä tulee Suomen Punaisen Ristin eettisten ohjeiden mukaan aina puolustaa ja autettavien omia voimavaroja tulee vahvistaa. Suomen Punaisen Ristin eettisten ohjeiden toinen kohta, kehottaa kunnioittamaan, motivoimaan ja innostamaan. Ihmisiä tulee kohdella tasavertaisesti ja yhdenmukaisesti riippumatta hänen taustoistaan. Jokaisen ihmisen mielipidettä tulee kunnioittaa ja kaikkia tulee

kohdella reilusti. Suomen Punaisen Ristin nimissä toimivan henkilön tulee rakentaa hyväksyvää, kannustavaa ja keskinäiseen tukeen perustuvaa vuorovaikutusta. Hänen tulee myös omalla toiminnallaan rakentaa ihmisten välistä ymmärrystä, yhteistyötä ja luottamusta. Henkilön toimiessa Suomen Punaisen Ristin nimissä, hänen tulee jakaa saamansa tiedot ja taidot muiden kanssa sekä pysyä avoimena uusille ajatuksille ja arvioida avoimesti omaa työskentelyään. (Suomen Punainen Risti 2014a.)

Suomen Punaisen Ristin toimintaa ohjaa myös vahvasti eettisten ohjeiden kolmas kohta, jonka mukaan auttamistyön tulee tapahtua avoimesti ja vastuullisesti. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että toiminnassa tulee huolehtia siihen osallistuvien turvallisuudesta ja ympäristölle aiheutuvaa rasitusta tulee pyrkiä vähentämään. Lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä tulee erityisesti huomioida oma vastuunsa ja toimintaan osallistuvien yksityisyyden suojasta tulee huolehtia ja heitä koskevaa tietoa tulee käsitellä huolellisesti sekä ihmistä arvostaen. Tärkeää on myös pitää kiinni luvatusista sekä korjata mahdollisesti virheet ja väärinkäsitykset nopeasti ja avoimesti. (Suomen Punainen Risti 2014a.)

Omalta osaltamme olemme mielestämme onnistuneet toiminnassa noudattamaan näitä Suomen Punaisen Ristin eettisiä ohjeistuksia. Kohtelimme nuoria tasapuolisesti sekä yhdenvertaisesti. Kunnioitimme nuoria ja heidän mielipiteitään sekä pyrimme motivoimaan ja kannustamaan heitä kokeilemaan uusia asioita sekä vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Pyrimme ryhmässämme vahvistamaan jokaisen nuoren jo olemassa olevia voimavaroja ja pyrimme vahvistamaan ryhmän jäsenten keskinäistä luottamusta toisiinsa. Toiminnallamme pyrimme saamaan nuoret toimimaan yhteistyössä toistensa kanssa. Arvioimme jatkuvasti myös omaa työtämme ja olemistamme nuorten kanssa niin keskenään kuin yhdessä Nuorten turvatalon työntekijöiden kanssa. Arvostimme tätä mahdollisuutta välittömään reflektointiin työntekijöiden kanssa aina ryhmäkertojen jälkeen. Työntekijöiden kanssa oli myös mahdollista myöhemmin palata mieltä askarruttaneisiin asioihin, mikäli siltä tuntui.

Koimme, että nuorten äänen ja heidän mielipiteensä kuuleminen ryhmän toimintaa suunniteltaessa oli hyvä asia, mikä osaltaan varmasti vaikutti myös korkeaan osallistumisprosenttiin. Nuoret olivat vahvasti mukana myös ryhmän sääntöjä ja yhteisiä toimintaperiaatteita luotaessa, mikä osaltaan vahvisti heidän osallisuuttaan. Olemme työssämme huolehtineet siitä, että nuorten henkilöllisyydet eivät missään vaiheessa paljastu ja heitä koskevat lomakkeet ja tunnistetiedot on ryhmän loputtua hävitetty tietosuojaan vaatimalla tavalla. Olemme työssämme ottaneet huomioon työskentelyn alaikäisten nuorten kanssa, joten nuorten huoltajiin on tarvittaessa oltu yhteydessä. Nuoria ei missään vaiheessa ole pakotettu mukaan osallistumaan ryhmään. Toki ryhmään ilmoittautuminen on ollut nuorille sitovaa, mutta ryhmän on voinut halutessaan keskeyttää koska tahansa.

Sosiaalityön tavoitteena on lisätä ihmisten hyvinvointia ja se on vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Toimintaa ohjaavat muun muassa erilaiset eettiset ohjeistukset. Toiminnan perusta on ihmisoikeudet, joita jokaisen sosiaalialantyöntekijän tulee noudattaa. Asiakkaalla on aina itsellään itsemääräämisoikeus ja ammattilaisen tulee aina puolustaa tätä oikeutta. Ammattilaisen on myös puolustettava asiakkaan oikeutta osallisuuteen. Osallisuuteen kannustaminen lisää asiakkaan mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa ja häntä koskevaan päätöksentekoon. Asiakkaalla on oikeus tulla kohdatuksi kokonaisvaltaisesti ja tämä tulee ammattilaisen huomioida toiminnassaan. Työntekijä auttaa asiakasta omien vahvuuksien tunnistamisessa ja niiden vahvistamisessa. Työntekijällä on myös salassapitovelvollisuus asiakkaansa asioista ja näin varmistetaan asiakassuhteen luottamuksellisuus. (Talentia 2013, 7-8.) Myös kirkossa on salassapitovelvollisuus, joka perustuu kirkkolain säätämään rippisalaisuuteen (Esko 2008, 41).

7.5 Luotettavuuden arviointi

Työssämme käyttämämme lähteet ovat ajantasaisia ja niiden kirjoittajat oman alansa asiantuntijoita. Työtämme varten haastattelimme Helsingin Mikaelin seurakunnan erityisnuorisotyöntekijää, joka tällä hetkellä työskentelee johtavana

nuorisotyöntekijänä Helsingin Mikaelin seurakunnassa. Hän on pitkän linjan ammattilainen, joka myös on kirjoittanut alan kirjallisuutta. Olemme ottaneet lähdekirjallisuudessa huomioon lainsäädäntöä sekä eettisiä ohjeistuksia. Olemme myös peilannet lähdekirjallisuuttamme kirkon strategioihin.

Palautteenantoprosessi toteutettiin Nuorten turvatalolla. Tarjosimme nuorille eri tiloja palautelomakkeen täyttämistä varten. Pidimme huolen työrauhasta palautelomakkeen täyttämisen ajan. Tällöin nuorille ei asetettu paineita antaa ainoastaan positiivista palautetta ryhmästä ja sen toiminnasta. Palautteisiin sai vastata myös nimettömänä, mikä osaltaan tuki nuorten ennakkoluulotonta vastaamista. Vastauksista kävi ilmi, etteivät nuoret olleet kopioineet toistensa vastauksia, sillä vastausten kirjo oli laaja ja erilainen, vaikka jotkin asiat nousivat esille useammassa lomakkeessa.

Mielestämme toteuttamamme ryhmän mallintaminen uudelleen käytäntöön niin Nuorten turvatalolla kuin muissa mahdollisissa työympäristöissä on mahdollista tekemämme mallin sekä tämän opinnäytetyön avulla sillä saatu palaute mallista on ollut hyvää. Myös työelämäyhteistyötaho on ollut prosessiin ja lopulliseen tuotokseen tyytyväinen. Myös toinen työelämätaho on ilmaissut kiinnostuksensa opinnäytetyötämme kohtaan. Tämä tarkoittanee opinnäytetyömme hyödyntämistä myös oman työelämäyhteistyötahomme ulkopuolella.

Jäimme pohtimaan opinnäytetyössämme sanavalintoja, erityisesti sitä, miten kirjoittaa vanhemmista vai tulisiko kirjoittaa huoltajista. Huomasimme liitteesämme kolme (LIITE 3), että olemme kirjoittaneet vanhemmille, vaikka emme tienneet varmasti nuorten perhetaustaa. Pohdimme olisiko huoltaja-termi tämän päivän yhteiskunnassa neutraalimpi ilmaus.

7.6 Vapaaehtoisuuden kysymykset

Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalon arjen sujumisessa vapaaehtoisilla työntekijöillä on iso rooli. Nuorten turvatalolle rekrytoidaan jatkuvasti uusia vapaaehtoisia ja ehdotuksemme turvatalon tulevaisuuteen olisikin, että aktiiviset vapaaehtoiset otettaisiin osaksi myös turvatalolla tapahtuvaa ryhmätoimintaa. Siihen, että vapaaehtoinen ohjaisi ryhmää Nuorten turvatalolla, on vielä varmasti matkaa. Tämä vapaaehtoisten innostuneisuus ja aktiivinen työote kannattaisi ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa. Ryhmän ohjaus kokonaisuudessaan on työllistävä prosessi, eikä siihen yksin voida vapaaehtoisena työskentelevää henkilöä velvoittaa. Ehdotuksemme on, että vapaaehtoinen voisi toimia työntekijän työparina, jolloin ryhmästä aiheutuva työmäärä jakautuisi useammalle henkilölle. Vapaaehtoiselle tulisi saada ryhmänohjaukseen hänelle sopivan kokoinen rooli, minkä hän kokee mielekkääksi eikä liian työllistäväksi.

Resurssien jatkuva väheneminen sosiaalialankin työssä tulee ottaa tulevaisuudessa huomioon toimintaa suunniteltaessa. Resurssien vähenemisen myötä vapaaehtoistyöntekijöiden rooli korostuu ja heidän merkityksensä yhteiskunnalle tulee huomioida. Vapaaehtoisten vastuu ja työpanos tulevat varmasti korostumaan tulevaisuudessa. Tällöinkin tulee huomioida, että vapaaehtoistyötä tehdään vapaaehtoisesti ilman rahallista korvausta ja sen ei tule olla tekijälleen liian kuormittavaa.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti A. 2007. Lapsesta aikuiseksi : Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.
- Aalto, Maija 2014. Ali Mahamed estää jengirikoksia ennalta. Helsingin Sanomat 8.2.2015.
- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2003. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.
- Anttila Erja 2014. Nuorten turvatalot nuorten ja perheiden tukena. Sosiaalinen tilinpäätös. Kaikille asioille voi tehdä jotain. Punainen Risti Nuorten turvatalo. Suomen Punainen Risti 2014.
- Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY.
- Esko, Martti 2008. Aika vaieta – aika puhua ja toimia. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 38–45.
- Espoon kaupunki 2013. Espoolaisten hyvinvoinnin tila 2013. Viitattu 10.12.2014. <http://www.espoo.fi/download/noname/%7B9E12E7E2-7102-41BB-AFDA-7F58676952D5%7D/40374>.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta : anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 58–80.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Innanen, Jukka 2011. Ryhmänohjaus estämään nuorten syrjäytymistä. Tampere: Jukka Innanen.
- Kaikkonen, Antti 2006. Nuorten osallisuutta vahvistettava edelleen. Teoksessa Mauno Nivala & Timo Sjöblom Näköalapaikalta – Kirkon nuorisotyöntekijät-Kyrkans Undomsarbetare ry. 60 vuotta. Seinäjoki: Kirkon nuorisotyöntekijät – Kyrkans Undomsarbetare ry, 12–13.

- Kasari, Juha 2008. Nuori ja väkivalta. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 149–164.
- Kasari, Juha 2015. Haastattelu Kirkon nuoriso- ja diakoniatyön ryhmistä ja niiden ohjaamisesta. Haastattelu Helsingin Mikaelin kirkossa 16.1.2015. Juha Kasari, johtava nuorisotyöntekijä, Helsingin Mikaelin seurakunta.
- Kauppinen, Minttu 2014. Kriisi- ja perhetyöntekijä Suomen Punaisen Ristin Espoon Nuorten turvatalo. Suulliset tiedonannot kevään 2014 aikana.
- Kettunen, Tarja; Laitinen-Väänänen, Sirpa; Mäkelä, Juha; Vänskä, Kirsti 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveystalouden ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.
- Kinnunen, Saara 1997. Lapsuus ja nuoruus. Teoksessa Kirsti, Aalto; Martti, Esko; Matti-Pekka, Viitaniemi (toim.) Sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 106–133.
- Kinnunen, Saara 2008. Nuoren itsetunto. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 46–59.
- Kirkas, Tiina 2014. Aina yksin? Mannerheimin lastensuojeluliiton jäsenlehti 4/2014 Lapseemme. MLL.
- Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.a. Isostoiminta. Viitattu 11.2.2015.
http://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/mikael/toiminta/nuoret_1/isoset.html.
- Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.b. Mikaelin nuoret. Viitattu 11.2.2015.
http://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/mikael/toiminta/nuoret_1.html.
- Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.c. Palveluoperaatio Saapas. Viitattu 11.2.2015.
<http://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/mikael/toiminta/palveluoperaatio-saapas.html>.
- Kirkko Helsingissä Mikaelin seurakunta i.a.d. Rippikoulut 2015. Viitattu 11.2.2015.
http://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/mikael/toiminta/rippikoulu_1/rippikoulut2015.html.

- Kirkkoehdotus 2014. Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020. Viitattu 12.3.2015.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/253062_KKH_Kohtaamiseksi_kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/253062_KKH_Kohtaamiseksi_kirkko.pdf).
- Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki Hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turenki: Jaarli Oy.
- Kokkonen, Jarmo 2008. Sielunhoito rippikoulussa. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 232–252.
- Kopakkala, Aku 2011. Porukka, jengi, tiimi- Ryhmödynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki:Edita.
- Korkiamäki, Riikka 2009. ”KALJAPORUKOITA” VAI ”IHAN TAVALLISII KOVIK-SII” – osallisuus vertaisryhmässänuortenmäärittelyn kohteena. Teoksessa Suvi Raitakari & Elina Virokannas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät – puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Jyväskylä: Nuorisotutkimusseura ry.
- Kuure, Tapio 2001. Nuorten syrjäytymistä kuvaavia mittareita. Teoksessa Tapio, Kuure (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Pieksamäki: Raamattutalo Oy.
- Laine, Anne; Ruishalme, Outi; Salervo, Pirjo; Sivén, Tuula & Välimäki, Päivi 2014. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. 9.–10. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Leppävaaran seurakunta 2009. Palveluoperaatio Saapas. Viitattu 11.2.2015.
<http://www.lenu.fi/tukea-ja-apua/saapas>.
- Matikka, Anni; Kivimäki, Hanne; Luopa, Pauliina; Nipuli, Suvi; Paananen, Reija; Viikki, Suvi; Jokela, Jukka & Laukkarinen, Essi 2013. Kouluterveyskysely 2013. Espoon kuntaraportti. Viitattu 10.2.2015.
<http://www.espoo.fi/download/noname/%7BDE13B3B3-4328-4937-9515-0917F6BBC9A7%7D/40698>.
- Mattila, Juhani 2014. Herkkyys ja sosiaaliset pelot. Helsinki:Kirjapaja.
- Metteri, Anna 2004. Hyvinvointivaltion lupaukset ja kohtuuttomat tapaukset. Helsinki: Edita.

- Mäkinen, Päivi; Raatikainen, Eija; Rahikka, Anne & Saarnio, Tuula 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.
- Nivala, Mauno 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 138–146.
- Nuorisolaki 2006/72. Viitattu 14.11.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072#L3P8>.
- Nurmi Jan-Erik, Ahonen Timo, Lyytinen Heikki, Lyytinen Paula, Pulkkinen Lea & Ruoppila Isto 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki. WSOY.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta : anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 13–38.
- Ojala, Sami 2011. Suomen ev.lut. seurakuntien erityisnuorisotyö. Viitattu 12.3.2015.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/ent_tilastot_2010_final.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/ent_tilastot_2010_final.pdf).
- Paananen, Terhi 2008. Ihana, kipeä nuoruus – naamion takana ahdistus ja elämänilo. Teoksessa Heli, Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 21–37.
- Peli, Risto 2011. Projektihallinnan käsikirja. Helsinki: Projektijohtaminen Oy Risto Pelin.
- Pruuki, Heli 2008a. Nuori ja kaverisuhteet. Teoksessa Heli, Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 90–104.
- Pruuki, Lassi 2008b. Miten keskustella nuoren kanssa? Teoksessa Heli, Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 273–287.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Raninen, Tarja & Rautio, Jaana 2004. Mainonnan ABC : Harjoituksia. Helsinki: WSOY.
- Ranne, Jari 2006. Anna palaa – Käytännön palautetaitokirja. Helsinki: ai-ai.

- Roivas, Marianne & Karjalainen, Anna Liisa 2013. Sosiaali- ja terveysalan viestintä. Helsinki: Edita.
- Rovio, Esa 2009. Tavoitteellinen ryhmätoiminta. Teoksessa Esa, Rovio; Taru, Lintunen & Olli, Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 163, 127–154.
- Salmela, Tuula 1997. Asiakaspalautteen haaste. Menetelmiä ja esimerkkejä. Jyväskylä: Gummerus.
- Suni, Hannu & Virtanen, Raimo 2008. Ihmissuhteet osana nuorten hyvinvointia. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 73–89.
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007. Läsnaolon nuorisotyö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön missio, visio ja strategia 2015. Viitattu 12.3.2015.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Erityisnuorisotyon_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Erityisnuorisotyon_strategia.pdf).
- Suomen Punainen Risti 2014a. Eettiset ohjeet. Viitattu 4.2.2015.
<https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti/eettiset-ohjeet>.
- Suomen Punainen Risti 2014b. Nuorten turvatalo. Viitattu 28.5.2014.
<http://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta>.
- Suomen Punainen Risti 2014c. Nuorten Turvatalo Espoo Toimintakertomus 2014. Julkaisematon lähde.
- Talentia 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta.
- Toikko, Timo & Rantanen Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere university press.
- Uusitalo, Tuula 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Kaarina Määttä (toim.) Helposti särkyvää-Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja, 23–37.
- Vilén, Marika; Leppämäki, Päivi & Ekström Leena 2005. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

- Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, Hanna 12.2.2010. Toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 2.9.2014.
http://vilkka.fi/hanna/Toiminnallinen_ont.pdf.
- Vogt, Ilse 2005. Kasvetaan yhdessä-Ryhmätoiminta kasvun edistäjänä. Teoksessa Jari, Helminen (toim.) Kiintopisteitä nuoruusaikaan - Psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimittaessa. Helsinki. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B raportteja 26, 59–76.

Elämäryhmä Syksyllä SPR:n Nuorten turvatalossa, yläkouluikäisille nuorille!

Ryhmä kokoontuu SPR:n Nuorten Turvatalolla 7 kertaa maanantaisin 17-19

6.10 alkaen, osoitteessa:
Lätkkiseppäkuja 2 A 14

Luvassa mukavaa ja hauskaa yhdessäoloa kokkailun, rentoutumisen
ja retkien muodossa

Ilmoittaudu viimeistään 30.9.2014 mennessä

Puh. 09 8195 5360

S-posti. turvatalo.espool@punainenristi.fi

Lisätietoja
Nuorten turvatalolta

tai

Facebook: Pasi Opiskelija

Tule Rohkeasti Mukaan!

LIITE 2. Palautelomake

1. Mikä sai minut osallistumaan Nuorten Elämysryhmään?

2. Mitä odotin tältä ryhmältä?

3. Odotukseni täyttyivät ryhmässä, ympäröi.

KYLLÄ EI

4. Mikä tai mitkä asia(t) yllätti(vät) Elämysryhmässä?

5. Mikä tässä Elämysryhmässä oli onnistunutta?

6. Mitä olisi voitu Elämysryhmässä tehdä toisin tai mitä jäit kaipaamaan?

7. Elämysryhmänohjelman suunnittelu...

8. Koin Facebookin käytön Elämysryhmän näkökulmasta...

9. Ohjaajille haluaisin sanoa...

10. Yleisarvioni asteikolla 1–5 Elämysryhmästä, ympyröi.

1. En pitänyt lainkaan 3. En osaa sanoa 5. Pidin todella paljon

1 2 3 4 5

LIITE 3. Saatekirje

Hyvät vanhemmat!

Olemme järjestämässä nuorten elämysryhmää Espoon SPR:n Nuorten turvatalossa seitsemänä maanantai-iltana alkaen 6.10, klo. 17-19. Kokoonnumme ensimmäisen kerran Nuorten turvatalon tiloissa osoitteessa Läkkipätkä 2 A 14, 02650, Espoo. Ensimmäisellä kerralla aiomme tehdä ruokaa yhdessä nuorten kanssa ja suunnitella seuraavat elämyskerrat ja viimeisellä kerralla katsomme kuvia ja videopätkiä elämysiltojen varrelta. Tätä varten pyydämme teiltä erityisesti lupaa nuorene kuvaamiseen. Kuvat eivät päädy muuhun tarkoitukseen kuin viimeisen kerran muisteluun.

Kokoonnumme jokaisella kerralla turvatalolla klo. 17. Turvatalolta voimme lähteä tekemään retkiä yhdessä nuorten kanssa. Retkien jälkeen palaamme Turvatalolle, pääsääntöisesti 19.00 mennessä. Poikkeustilanteissa olemme yhteydessä teihin. Ryhmän toiminta retkineen on osallistujille täysin maksutonta.

Elämysryhmän toteutus on osa opinnäytetyötämme. Keräämme ryhmäläisiltä palautteen ryhmästä ja ne kerätään anonymisti ja nuorene henkilötietoja ei tulla käyttämään opinnäytetyössämme. Nuorten elämysryhmään ja opinnäytetyöhömmme liittyvissä kysymyksissä vastaamme Teille mielellämme.

Iloisin yhteistyö terveisin,

Susanna Nyman & Pasi Rautiainen

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi + diakonian virkakelpoisuus

susanna.nyman@student.diak.fi

pasi.rautiainen@student.diak.fi

LIITE 4. Vanhempien kirjallinen suostumus osallistumisesta

Huoltajan suostumus alaikäisen osallistumiselle Punaisen Ristin Nuorten turvatalon Elämysryhmään

Nuoren nimi ja syntymäaika _____

Osoite _____

sähköposti ja puh. _____

Huoltaja _____

Huoltajan sähköposti ja puh. _____

Nuoren allergiat, lääkitykset, sairaudet, ym. huomioitavaa.

Annan luvan nuorelleni osallistua Punaisen Ristin Espoon Nuorten Turvatalon syksyn 2014 Elämysryhmään.

Huoltajan allekirjoitus

Elämystodistus

Olet osallistunut SPR:n Nuorten turvatalon Nuorten Elämysryhmään syksyllä 2014 ja ollut siinä aktiivisesti mukana.

Ryhmä kokoontui seuraavasti

6.10. Tutustuminen ja kokkaus

13.10. Leffailta

20.10. Megazone

27.10. Tutustuminen Sellon Finnkinon elokuvateatterin kulisseeihin

3.11. Vierailu Leppävaran pelastuslaitokselle

10.11. Hohtokeilaus

17.11. Viimeinen elämys

Kiitos antoisasta yhteisistä mahtavista elämyksistä

Espoossa 17.11.2014

Pasi Rautiainen
Elämysryhmän ohjaaja

Susanna Nyman
Elämysryhmänohjaaja

LIITE 6. NUORTEN ELÄMYSRYHMÄN POHJALTA LAADITTU MALLI RYHMÄNOHJAUKSEEN

Johdanto

Tämä ryhmäohjauksen malli on koottu Suomen Punaisen Ristin Espoon Nuorten turvatalolle tukemaan ja helpottamaan ryhmäohjaamista. Opinnäytetyönämme suunnittelimme, toteutimme ja arvioimme turvatalolla Elämysryhmän, joka oli suunnattu yläkouluikaisille nuorille. Ryhmä kokoontui syksyn 2014 aikana seitsemänä maanantaina kahden tunnin ajan, ellei toisin sovittu.

Ryhmän ohjaamista tullaan käsittelemään niin teorian, kuin Nuorten Elämysryhmästä saatujen kokemusten ja palautteiden kautta. Lisäksi kerromme mitä asioita olemme ottaneet huomioon ryhmän suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa ja annamme neuvoja, joita voidaan hyödyntää. Jos olet erityisen kiinnostunut ryhmäohjaamista käsittelevästä kirjallisuudesta, olemme listanneet tämän oppaan loppuun lähdeluettelon, jonka avulla voit etsiä lisää tietoa. Opas kertoo ainoastaan meidän omista kokemuksistamme, nojaten etsittyyn lähdemateriaaliin. Tapoja toimia ryhmässä on monia ja meidän mallimme on vain yksi monista, jota voi halutessaan hyödyntää.

RYHMÄN VAIHEET

1. IDEOI JA SUUNNITTELE

On tärkeää määritellä kenelle ryhmä on suunniteltu ja mikä on sen tarkoitus ja tavoitteet. Tarkoituksen avulla voidaan määrittää ryhmän koko. Pienessä ryhmässä etuina ovat muun muassa yksilön vaikuttamismahdollisuudet ryhmän toimintaan sekä helpompi mahdollisuus tuoda omat mielipiteensä paremmin esille. Seuraavaksi on hyvä pohtia kysymystä, mikä on kohderyhmä ja toteutetaanko ryhmä avoimena vai suljettuna. Kohderyhmän valinta vaikuttaa olennaisesti siihen, minkälaista ohjelmaa ryhmässä on tarkoitus tehdä ja toteuttaa. Kohderyhmää valitessa tulee huomioon ottaa myös, se miten ryhmään saadaan

osallistumaan juuri ne henkilöt, jotka hyötyisivät ryhmätoimintaan osallistumisesta eniten.

Omassa Nuorten Elämysryhmässämme otimme nuoret mukaan toiminnan ideointiin ja suunnitteluun. Koimme tämän myönteiseksi asiaksi, sillä nuorten äänen kuuleminen osoittaa, että heidän mielipiteellään oli toiminnan kannalta merkitys. Samalla ryhmästä tuli nuorten näköinen.

2. LUO KONTAKTIT JA MAINOSTA

Kun kohderyhmä on päätetty ja ohjelmaa alustavasti suunniteltu, on hyvä luoda kontakteja mahdollisiin yhteistyötahoihin. Yhteistyökumppaneiden avulla varmistetaan se, että ryhmään osallistuvat ryhmätoiminnasta hyötyvät henkilöt. Hyviä yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi alueen koulujen kuraattorit, sosiaalityöntekijät sekä nuoriso-ohjaajat. Näillä henkilöillä saattaisi olla valmiina potentiaalisia ryhmäläisiä, joille voisivat suositella ryhmätoimintaa. Mikäli aikaa ja innostusta riittää, voi esimerkiksi koulun kuraattoreiden kanssa sopia esittelykäyntejä koululuokkiin. Vierailujen yhteydessä on helppo jakaa tietoa ryhmästä sekä mainoksia kouluihin ja esimerkiksi kirjastoon. Mainostamista kannattaa miettiä ja suunnitella, jotta se olisi mahdollisimman huomiota ja kiinnostusta herättävä.

Nuorten Elämysryhmän osalta merkittäviä yhteistyötahoja olivat nimenomaan koulujen kuraattorit, joiden avulla saimme ryhmään niitä nuoria, jotka olivat Elämysryhmän kaltaisen ryhmätoiminnan tarpeessa ja näin hyötyivät osallistumisesta eniten. Pääsimme mainostamaan ryhmäämme koululuokkiin sekä kuraattoreiden kautta saimme muutaman nuoren osallistumaan ryhmään.

3. JALKAUDU

Mahdollisen kohderyhmän joukkoon jalkautuminen on hyvä mahdollisuus tehdä itsesi ohjaajana sekä ryhmäsi mahdollisille jäsenille tietoiseksi. Kynnys osallis-

tumiseen madaltuu, kun ohjaajan kasvot ovat tutut ja ryhmänkin ohjelma pääpiirteittäin selvä. Mikäli mahdollista, voi jalkautumisen tehdä useampaan kertaan. Näin valitsemallesi kohderyhmälle muistuu jälleen mieleen ohjaamasi ryhmä ja kynnys ilmoittautumiselle saattaa madaltua entisestään. Elämysryhmämme osalta jalkauduimme alueen kahteen kouluun ja teimme näin itsemme tutuiksi nuorille. Uskomme, että tästä oli merkittävä hyöty nuorten ilmoittautuessa ryhmään.

4. VALMISTAUDU RYHMÄKERTOIHIN

Ryhmäkerrat on hyvä suunnitella ja aikatauluttaa etukäteen valmiiksi. Kaikki asiat tuskin menee aina niin kuin on suunnitellut, ja siitä syystä on hyvä miettiä myös vaihtoehto B, mikäli jokin asia menee pieleen. Ryhmä koostuu kuitenkin yksilöistä, eikä koskaan voi tietää mitä tapahtuu. Hyvälläkin suunnitelmalla asiat voivat mennä pieleen, mutta asioilla on tapana järjestyä! Ensimmäisellä ryhmäkerralla varmasti kaikkia jännittää, niin ryhmäläisiä kuin ohjaajakin. Hyvä jään murtamiskeino on myöntää ohjaajana oma jännityksensä. Omalla esimerkillä tulet lähemmäksi ryhmän jäseniä.

5. YHTEYDENPITO OSALLISTUJIIN

Ryhmäläisten kanssa kannattaa pohtia yhdessä mitä välineitä yhteydenpitoon käytetään. Mikäli ryhmässä on alaikäisiä henkilöitä tulee ryhmäläisten huoltajilta pyytää kirjallinen lupa osallistumisesta retkiin. Kiinnitä huomiota millaista viestintää käytät. Pyri tuomaan asiasi aina positiivisen kautta.

Nuorten Elämysryhmässä käytimme pääsääntöisenä viestien lähetystapana Facebookia, sillä se oli ryhmämme nuorille luontevin tapa kommunikoida. Niiden nuorten kanssa, jotka eivät Facebookissa olleet, sovimme toisen tavan tiedottaa ryhmää koskevista asioista. Heidän kanssaan käytimme yhteydenpitoon puhelinta sekä tekstiviestejä. Koska Elämysryhmämme oli suunnattu alaikäisille nuorille, tuli tiedotuksessa ottaa huomioon myös nuorten huoltajat. Heidän kanssaan

kommunikointi tapahtui lähinnä sähköpostinvälityksellä. Erityistä huomioita tuli kiinnittää kirjallisen suostumuksen saantiin, jotta nuori pystyi osallistumaan ryhmässä tehtyihin retkiin. Sähköpostiosoitteiden lisäksi vanhemmilta oli ilmoittautumisvaiheessa kerätty puhelinnumerot, joten yhteydenpito vanhempiin voitiin tarvittaessa toteuttaa myös puhelimitse. On tärkeää, että sekä huoltajilla, että ryhmänohjaajilla on yhteystiedot puolin ja toisin alusta alkaen.

6. PALAUTTEEN KERUU

Ryhmältä kannattaa aina kerätä palaute. Palautetta kannattaa kerätä, mikäli mahdollista, joka tapaamisen jälkeen kun tapahtumat ovat vielä tuoreessa muistissa. Viimeisellä kerralla kerätään palautetta joko suullisesti tai kirjallisesti. On myös syytä harkita, kannattaisiko näitä tapoja käyttää molempia, jolloin palautetta saataisiin mahdollisimman monipuolisesti. Ihmisillä on myös erilaisia vahvuuksia ja toiselle suullisen palautteen antaminen voi olla helpompaa kuin kirjallisen, toiselle taas toisin päin.

Oma kokemuksemme palautteen keruusta on, että tapoja kannattaa olla useita, sillä perinteisellä kirjallisella palautelomakkeella ei välttämättä saa toivottua tulosta. Myös eleet, ilmeet ja jatkuva osallistuminen kertovat oman osuutensa ryhmästä ja antavat ohjaajille tärkeää palautetta ryhmän onnistumisesta. Kaikki palaute ei ole sanallista ja usein merkittävin palautteen muoto on se, mitä ei ääneen sanota.

7. RYHMÄN VALMISTELU PÄÄTÖKSEEN

Ryhmän päättyminen on tärkeä vaihe eikä sitä tule aliarvioida. Säännöllisesti kokoontunutta ryhmää on syytä valmistella positiivisesti hyvissä ajoin ryhmän päättymiseen. Jollekin ryhmäläiselle ryhmä on voinut olla ainut sosiaalinen kontakti ja ryhmän päättyminen voi olla iso asia. Ryhmästä jäänyttä tyhjiötä pitää olla aikaa täyttää.

Nuorten Elämysryhmässä valmistelimme nuoria ryhmän päättymiseen jo hyvissä ajoin parilla viimeistä edeltävällä ryhmätapaamisella. Keskustelimme päättymisen herättämistä tunteista ryhmäläisten kanssa. Viimeisellä kerralla muistelimme yhteisiä tapaamiskertojamme ja keskustelimme nuorten kanssa päättymisestä esiin nousevista ajatuksista ja tunteista.

KESKEISTÄ KIRJALLISUUTTA

- Innanen, Jukka 2011. Ryhmänohjaus estämään nuorten syrjäytymistä. Tampere: Jukka Innanen
- Kettunen, Tarja; Laitinen-Väänänen, Sirpa; Mäkelä, Juha; Vänskä, Kirsti 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveystalouden ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.
- Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki Hallintaan – Nuorten ryhmätöiden ohjaaminen. Turenki: Jaarli Oy.
- Kopakkala Aku 2011. Porukka, jengi, tiimi- Ryhmödynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Korkiamäki, Riikka 2009. ”KALJAPORUKOITA” VAI ”IHAN TAVALLISII KOVIK-SII” – osallisuus vertaisryhmässä nuorten määrittelyn kohteena. Teoksessa Suvi Raitakari & Elina Virokannas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät – puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Jyväskylä: Nuorisotutkimusseura ry.
- Laine, Anne; Ruishalme, Outi; Salervo, Pirjo; Sivén, Tuula & Välimäki, Päivi 2014. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveystalolla. 9.–10. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Ranne, Jari 2006. Anna palaa – Käytännön palautetaitokirja. Helsinki: ai-ai.
- Rovio, Esa 2009. Tavoitteellinen ryhmätöiden ohjaaminen. Teoksessa Esa, Rovio; Taru, Lintunen & Olli, Salmi (toim.) Ryhmätöiden ohjaaminen liikunnassa. Helsinki. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 163, 127–154.
- Vilén Marika, Leppämäki Päivi, Ekström Leena 2005. Vuorovaikutuksellinen tutkiminen sosiaali- ja terveystalolla. Helsinki: WSOY.